

MONITORING EU
europoslance Hynka Fajmona
LISTOPAD/PROSINEC 2005

PETRA KUCHYŇKOVÁ, ONDŘEJ KRUTÍLEK

CENTRUM PRO STUDIUM DEMOKRACIE A KULTURY

BRNO 2005

CENTRUM PRO STUDIUM DEMOKRACIE A KULTURY (CDK)

- nezávislá, nezisková vzdělávací a kulturní organizace založená ve formě občanského sdružení v srpnu 1993 v Brně
- navazuje na některé starší iniciativy, jež souvisejí s rozvojem nezávislých aktivit a vydáváním samizdatových časopisů před listopadem 1989

Činnost CDK

- publikační a vydavatelská činnost (od založení CDK téměř 200 vydaných knih)
- vydávání periodik *Revue Politika* (nástupce někdejší *Revue Proglas*) a *Teologie & Společnost* (nástupce *Teologického sborníku*)
- odborný servis různým složkám veřejné správy
- pořádání přednášek, seminářů a konferencí

Struktura CDK

CDK se člení na dva relativně svébytné, přesto však vzájemně intenzivně komunikující instituty: **Institut pro politiku a kulturu (IPK)** a **Institut křesťanských studií (IKS)**. Vedle obou institutů provozuje také vlastní nakladatelství a typografické studio. Vrcholným řídicím orgánem je Rada CDK, jejíž rozhodnutí realizuje výkonný ředitel.

Personální složení Rady CDK

Prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D.	předseda
Ing. Zdeněk Granát	finanční ředitel CDK a jednatel
doc. PhDr. Jiří Hanuš, Ph.D.	ředitel IKS a jednatel
František Míks	ředitel IPK a jednatel

Výkonný ředitel

PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

Kontakt

Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK)

Venhudova 17, 614 00 Brno

www.cdk.cz, cdk@cdk.cz, tel.: 545 213 862, mobil: 775 570 801

INSTITUT PRO POLITIKU A KULTURU (IPK)

Činnost IPK

- vydávání *Revue Politika*
- vydávání knih z oblasti společenských věd
- pořádání konferencí, seminářů a přednášek
- analýza evropské legislativy a politiky
- podpora demokracie v zemích s nedemokratickou minulostí

Revue Politika

- exkluzivní pravcový měsíčník pro politiku, společnost a kulturu vycházející nepřetržitě již sedmáctým rokem
- jeho nedílnou součástí je literárně kulturní revue *Proglas*
- podává neotřelý, fundovaný a realistický pohled na dění u nás i v zahraničí
- nabízí komentáře, analýzy a eseje nejlepších českých autorů (politologů, historiků, sociologů, ekonomů, právníků a publicistů) a nejzajímavější překlady z prestižních zahraničních časopisů
- pravidelně informuje o knižních novinkách týkajících se politiky a všeho, co s ní souvisí
- UKÁZKOVÉ ČÍSLO ZDARMA!

Konference, semináře a přednášky

IPK pořádá – samostatně či v součinnosti s některou z akademických nebo neziskových institucí a nadací – odborné konference, semináře či přednášky. Našimi nejčastějšími partnery jsou Filozofická fakulta, Fakulta sociálních studií a Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity v Brně a Ústav pro soudobé dějiny AV ČR.

Analytická činnost

- IPK má vytvořenu síť kontaktů na kvalitní a erudované právníky, politology, ekonomy a další odborníky, která umožňuje zajistit vypracování odborných analýz a návrhů zákonů téměř na jakékoli téma
- IPK zprostředkovává vazbu mezi politickou reprezentací a akademickým prostředím
- od roku 2002 IPK příležitostně vypracovává odborné analýzy a návrhy zákonů pro Poslaneckou sněmovnu Parlamentu ČR

Analýza legislativy EU

V roce 2004 v rámci IPK vzniklo z iniciativy poslance Evropského parlamentu Hynka Fajmona (EPP-ED/ODS) oddělení pro analýzu evropské legislativy a politiky, jehož posláním je:

- zajišťování pravidelného měsíčního monitoringu evropské legislativy
- provádění analýz vybraných legislativních problémů
- pravidelné zprostředkovávání výsledků práce prostřednictvím médií

Spolupráce s EPP-ED

Od roku 2003 IPK spolupracuje s poslaneckou frakcí EPP-ED v Evropském parlamentu. V rámci této spolupráce:

- organizuje konference na nejruznější společensko-politická témata (např. perspektivy EU, cesta České republiky do EU)
- vydává odborné publikace (např. sborník *Cesta České republiky do Evropské unie*)
- zajišťuje vydávání informačních brožur seznamujících širokou veřejnost s problematikou EU (např. *Co byste měli vědět o Evropském parlamentu, Evropská unie a vaše město/obec*)
- vydává přílohy časopisu *Revue Politika* (např. *EPP-ED a evropská politika, EPP-ED a evropská ústava, EPP-ED a liberalizace světového obchodu*)

Součástí *Revue Politika* jsou i Evropské stránky, kde jsou prezentovány komentáře, analýzy a překlady zahraničních článků týkající se problémů projektu evropské integrace.

Podpora procesů demokratizace

IPK rozšířil v roce 2004 svoji činnost také o problematiku podpory procesů demokratizace v zemích, které mají aktuální zkušenost s nedemokratickým režimem. Projevem této orientace je v současné době projekt „Democratic Institution Building Process – Lessons from the Czech Republic“, jenž je zaměřen na předávání zkušeností z českého přechodu k demokracii iráckým občanům – nově zvoleným poslancům, představitelům vznikajících politických stran a občanských sdružení.

V rámci projektu IPK organizuje:

- pozorovatelské mise českých voleb spojené s odbornými přednáškami
- specializované semináře pro vybrané irácké představitele
- vydání obsáhlé reprezentativní učebnice v arabštině pojednávající o českém přechodu k demokracii ve všech oblastech politického a společenského života

Personální složení IPK

František Mikš	ředitel
PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.	odborný pracovník
Mgr. Kateřina Hloušková	odborná pracovníce
PhDr. Pavel Pšeja, Ph.D.	odborný pracovník
Mgr. Petra Kuchyňková	analytička
Mgr. Ondřej Krutílek	analytik

Kontakt

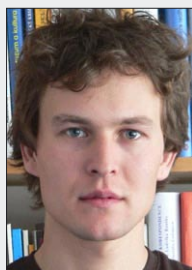
Institut pro politiku a kulturu (IPK)
Centra pro studium demokracie a kultury (CDK)
Venhudova 17, 614 00 Brno
www.cdk.cz/ipk, ipk@cdk.cz,
tel.: 545 213 862, mobil: 775 570 805

PROFILY AUTORŮ

Mgr. Petra Kuchyňková

V CDK působí jako analytička od září 2004. Vystudovala obor mezinárodní vztahy a evropská studia na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně, kde v současnosti postgraduálně studuje obor politologie se zaměřením na mezinárodní vztahy. V rámci své odborné činnosti se věnuje především problematice evropské legislativy, aktuálnímu dění v Evropské unii a východní dimenzi vnější politiky Evropské unie. K oblastem jejího odborného zájmu náleží též otázky současné ruské zahraniční politiky se zaměřením na rozvoj vztahu Rusko – Evropská unie.

Mgr. Ondřej Krutílek

V CDK působí jako analytik a redaktor od září 2004. Od ledna 2005 výkonný redaktor *Revue Politika*. Vystudoval mezinárodní vztahy a evropská studia a bakalářský program politologie na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně, kde v současnosti postgraduálně studuje politologii se zaměřením na evropská studia. Odborně se mj. věnuje problematice Evropského parlamentu a politice informační společnosti Evropské unie. Autor celé řady odborných i žurnalistických textů.

Navštivte
internetové stránky
www.hynekfajmon.cz

HYNEKFAJMON

POSLANEC EVROPSKÉHO PARLAMENTU ZA ODS

EU.ODS.CZ

OBSAH

Executive summary	6		
I. Projednávaná legislativa (vybrané oblasti)	16		
1.1 Evropský parlament	16		
Celoevropské mýtné	16		
Identita leteckých společností	16		
Boj proti klimatickým změnám	17		
Směrnice o těžebním odpadu	17		
Směrnice o službách	17		
Nářízení o zadržování a archivování telekomunikačních dat	18		
Nářízení o době jízdy a době odpočinku	19		
Směrnice o recyklaci odpadu v podobě použitých baterií	19		
1.2 Evropská rada	20		
BRITSKÝ NÁVRH TÝKAJÍCÍ SE SNÍŽENÝCH SAZEB DANĚ Z PŘIDANÉ HODNOTY	20		
1.3 Komise	21		
Vzájemné uznávání dopravních přestupků	21		
Právo požadovat tresty za porušení práva EU	22		
Televize bez hranic	22		
1.4 Rada	23		
1.4.1 COREPER	23		
Plán rotace předsednictví EU	23		
1.4.2 Rada pro dopravu, telekomunikace a energetiku	23		
Třetí železniční balík	23		
Trh s emisními povolenkami	24		
1.4.3 Rada pro životní prostředí	24		
Trh s emisními povolenkami a letecká doprava	24		
1.4.4 Rada pro zaměstnanost, sociální politiku a otázky zdraví a spotřebitele	25		
Směrnice o pracovní době	25		
1.4.5 Rada pro hospodářskou soutěž	25		
REACH	25		
1.4.6 Rada pro zemědělství	26		
Reforma cukerního pořádku	26		
II. Aktuální problémy	27		
2.1 Budoucnost EU	27		
Rozšiřování EU	27		
2.2 Finance EU	27		
Jednání o britských návrzích finanční perspektivy 2007-2013	27		
Výsledky Evropské rady prosinec 2005	31		
2.3 Justice a vnitro	32		
Kauza „tajných věznic“ CIA	32		
2.4 Zemědělství	32		
CAP a WTO	32		
Výsledky summitu v Hong Kongu	34		
III. Přehled klíčových hlasování EP a hlasování skupiny ODS v EP	35		
IV. Slovníček	37		
V. Schéma spolurozhodovací procedury	38		

EXECUTIVE SUMMARY

I. Projednávaná legislativa (legislativní programy) - vybrané oblasti

1.1 Evropský parlament

Celoevropské mýtné

- Dopravní výbor EP 14. listopadu v poměru 24:7 (při 18 abstencích) schválil zprávu Corien Wortmann-Koolové týkající se návrhu, jež má zavést celoevropské mýtné (tzv. směrnice Eurovignette). Zpráva je zcela v rozporu se společným postojem Rady, a proto se očekává (po formálním schválení návrhu ve druhém parlamentním člení) zahájení složitého dohodovacího řízení.
- *Obsah zprávy*
- EP se ve zprávě postavil za extenzivní zpoplatnění silnic v Evropě. Mýtné by od roku 2010 měla na většině silnic tzv. transevropské sítě platit všechna vozidla nad 3,5 t používaná pro nákladní dopravu s tím, že do mýtného by byly postupně započítávány i tzv. externí (skutečné) náklady na silniční dopravu, jež by výsledný poplatek ještě navýšily.
- *Sporné body*
- Rada oproti tomu navrhuje zpoplatnit nejprve vozidla nad 12 t, zdaleka ne v roce 2010 a bez započítání externích nákladů do konečného poplatku.
- *Další vývoj*
- Plénum EP schválilo zprávu svého dopravního výboru na svém prosincovém zasedání. Další projednávání, tentokrát v rámci dohodovacího výboru, přijde na pořad začátkem příštího roku.

Identita leteckých společností

- EP na zasedání pléna 16. listopadu velkou většinou schválil návrh týkající se informování cestujících o totožnosti provozujícího leteckého dopravce.
- První (pravidelně aktualizovaná) „černá listina“ nebezpečných leteckých společností by měla spatřit světlo světa v únoru 2006.

- *Obsah návrhu*
- Legislativní úprava zaručí, aby všechny národní úřady v EU předaly Komisi údaje o leteckých přepravcích, kteří jsou zakázáni v jejich zemi (včetně adekvátního zdůvodnění). Komise pak do měsíce zveřejní „blacklist“, který nahradí černé listiny jednotlivých zemí.
- *Sporné body*
- Návrh, jak vzešel z EP, zdaleka nepředstavuje ideální řešení. Pokouší se sice komplexně řešit poměrně chaotickou situaci na poli letecké přepravy, nicméně navzdory skutečnosti, že má jít o nařízení, mají mít členské státy i nadále pravomoc přijímat přísnější opatření, než budou zavedena formou unijního „blacklistu“.
- *Další vývoj*
- Otázkou se 5. prosince zabývala Rada. Návrh vzešlý z EP formálně podpořila a otevřela tak cestu k vytvoření prvního celoevropského „blacklistu“.
- Až aplikace ukáže, nakolik je přijatá norma účinná a nakolik zbytečně omezuje leteckou přepravu v EU, jež – zdá se – bude i v budoucnu předmětem dalších administrativně-byrokratických omezení.

Boj proti klimatickým změnám

- EP na plenárním zasedání 16. listopadu přijal v poměru 450:66 (při 143 abstencích) vlastní zprávu (own-initiative report) týkající se klimatických změn a boje proti nim. Text ukazuje na ambici EP neproporcionálně a nákladně regulovat velkou část individuálních aktivit, které dosud (zcela) nepodléhají evropským normám.
- *Obsah zprávy*
- Přijatý text stanovuje základní cíl snížit emise skleníkových plynů o 60–80% do roku 2050 s tím, že se tak bude dít postupně v podobě střednědobých závazků a evropské instituce půjdou příkladem (EP by se měl zbavit jednoho ze svých sídel).
- *Další vývoj*
- EP pochopitelně nezveřejnil podrobné parametry svých návrhů. Je navíc otázkou, nakolik bylo přijetí vlastní zprávy EP relevantním krokem v situaci, kdy se EU snaží postupně revitalizovat svou lisabonskou strategii.

Směrnice o těžebním odpadu

- EP se 21. listopadu dohodl s Radou v dohodovacím výboru na finálním textu návrhu kontroverzní směrnice o těžebním odpadu.
- *Obsah návrhu*
- Legislativa by měla sjednocovat podmínky pro zahájení, průběh a ukončení těžby v celé EU. Původní pravidla byla stanovena poměrně striktně, nicméně především na nátlak nových členských zemí došlo v průběhu dohodovacího řízení k jejich určitému zmírnění.
- *Další vývoj*
- Text bude muset ještě projít potvrzením v Radě a EP jako celku (prozatím se mu věnoval jen dohodovací výbor obou institucí).

Směrnice o službách

- Výbor EP pro vnitřní trh a ochranu spotřebitele přijal 22. listopadu v poměru 25:10 (při 5 abstencích) zprávu týkající se dlouhodobě projednávaného kontroverzního návrhu směrnice o službách. Ve zprávě převládly návrhy pravicových (liberálních) poslanců včetně EPP-ED, kteří usilovali o opětovné „přiblížení“ původnímu návrhu Komise z února 2004.
- *Pozadí návrhu*
- Komise návrh předložila s cílem radikálně a „jednou pro vždy“ liberalizovat sektor služeb v celé EU, resp. zrušit současné administrativní, byrokratické a právní bariéry pro volný pohyb služeb, jednu ze základních svobod v rámci Unie.
- Dosavadní legislativní proces od té doby probíhá pouze v EP, který zatím nebyl schopen vygenerovat své stanovisko pro první čtení.
- *Obsah zprávy*
- Předmětem jednání výboru pro vnitřní trh a ochranu spotřebitele bylo 1602 (!) pozměňovacích návrhů. Ve většině záležitostí se jeho zpráva přiblížila původním představám Komise.
- *Reakce aktérů*
- Zástupci zaměstnavatelů všeho druhu (UNICE, UEAPME, SME Union, Eurocommerce) vyjádřili po zveřejnění výsledků hlasování výboru své nadšení z toho, že po dlouhých peripetiích vzešel z EP jasný signál, že poslanci jsou pro liberalizaci služeb v EU.
- *Další vývoj*
- Velká Británie jako předsednická země prohlásila, že bude usilovat o dosažení politické dohody o návrhu směrnice, na jejímž základě bude přijat tzv. společný postoj Rady (první čtení), do konce roku 2005. Plénum EP se má ke zprávě svého výboru vyjádřit na zasedání ve dnech 16.–19. ledna 2006.

Nařízení o zadržování a archivování telekomunikačních dat

- Evropský parlament během svého plenárního zasedání ve dnech 13. – 15. prosince znovu otevřel otázku kontroverzního nařízení o zadržování a archivování telekomunikačních dat.
- *Obsah nařízení*
- Dle stávajícího návrhu, jenž byl na půdě pléna EP již projednáván, mají telekomunikační firmy po určitou dobu povinnost zadržovat a skladovat technická data o uskutečněných telefonických hovorech, o e-mailové komunikaci či o užívání internetu, s tím, že tato data by mohla být poskytnuta k pozdějšímu využití ze strany policie. Problematický bod návrhu tvořila skutečnost, že právní řády různých členských zemí připouštějí různou délku období, po něž jsou telekomunikační firmy v daném státě oprávněny tato data skladovat a poskytovat policii.
- *Legislativní pozadí*
- Poslanci EP se v rámci své rozhodovací pravomoci přiklonili spíše k této druhé variantě, když prostřednictvím svých pozměňovacích návrhů ještě prodloužili nezbytnou dobu, po níž musí telekomunikační firmy příslušná data zadržovat a poskytnout na vyžádání policii.

Nařízení o době jízdy a době odpočinku

- Dohodovací výbor EP a Rady dospěl 6. prosince ke kompromisu ve věci návrhu nařízení o době jízdy a době odpočinku řidičů nákladních automobilů. Dohoda obsahuje i kontroverzní ustanovení o digitálních tachografech, jejichž povinné zavedení do všech kamionů se opět odkládá.
- *Obsah návrhu*
- Podle dosaženého kompromisu budou muset být všechna nová nákladní vozidla vybavena digitálním tachografem, umožňujícím výrazně přesnější měření doby jízdy a odpočinku, dvacet dní po zveřejnění daného nařízení. Norma nahradí nařízení 3820/85 a celkově přinese celou řadu novinek. Dojde např. k zásadnímu zkrácení povolené doby jízdy ze 76 hodin týdně na max. 56 hodin s tím, že během čtrnácti dnů bude možné strávit za volantem max. 90 hodin.
- *Sporné body*
- Kompromis dohodovacího výboru jasně neříká, kdy vstoupí nařízení v platnost, tj. kdy budou vyžadovány digitální tachografy.
- *Další vývoj*
- Začátkem příštího roku se očekává přijetí kompromisu jak předepsaným počtem ministrů (kvalifikovaná většina), tak i v plénu EP.

Směrnice o recyklaci odpadu v podobě použitých baterií

- Evropský parlament na plenárním zasedání 15. prosince schválil ve 2. čtení dlouhodobě diskutovanou tzv. směrnici o bateriích a jejich recyklaci.
- *Legislativní pozadí*
- *Obsah směrnice*
- Výsledná podoba směrnice stanovuje maximální povolená množství kadmia a rtuti (maximální množství kadmia se týká pouze přenosných baterií a akumulátorů, maximální množství rtuti pak všech baterií), stejně tak jako závazek pro jednotlivé členské státy zlikvidovat prostřednictvím recyklace do 10 let 45 % použitých baterií (bezprostředně po vstupu směrnice v platnost platí šestileté přechodné období na recyklaci 25 % bateriového odpadu).
- *Kritika a dopady na nové členské státy*
- Z důvodů finanční nákladnosti těchto požadavků i požadavků na zpřísnění norem obsahu nebezpečných chemikálií při výrobě baterií žádala v průběhu projednávání směrnice řada nových členských států (včetně ČR) o posunutí přechodných období pro implementaci požadavků nové směrnice. Finanční náklady likvidace bateriového odpadu mají nést producenti.
- Směrnice ještě čeká na schválení ve druhém čtení v rámci Rady pro životní prostředí, které proběhne v roce 2006.

1.2 Evropská rada

Britský návrh týkající se snížených sazeb daně z přidané hodnoty

- Na pořad jednání Evropské rady ve dnech 15. – 16. prosince se vedle klíčové otázky finanční politiky EU pro období 2007–2013 dostal též britský návrh reformy uplatňování snížené sazby daně z přidané hodnoty pro některé kategorie zboží a služeb.
- *Legislativní pozadí a tendence evropské legislativy v daňové oblasti*
- O návrhu jednal ještě před zasedáním Evropské rady 14. prosince COREPER, přičemž hlavním bodem sporu byla otázka, jaké druhy zboží a služeb mají nadále figurovat na seznamu položek, v jejichž rámci je v EU dovoleno uplatňovat sníženou sazbu DPH. Tato otázka je zajímavá v souvislosti s postupující snahou evropských institucí o harmonizaci v oblasti daňové politiky.

- *Sporné body – „balíkové jednání“ Evropské rady*
- Britský kompromisní návrh na prodloužení uplatňování snížené sazby DPH v oblasti některých položek se přitom ještě před zasedáním Evropské rady stal předmětem kritiky především ze strany Německa.
- Platnost 6. směrnice o DPH, která doposud řídila režim těchto produktů a služeb, zařazených do nižší sazby DPH má vypršet u některých položek a v případě některých členských států (včetně ČR) do konce roku 2005, do zvýšené sazby DPH by se tak mohly dostat např. opravy budov či jízdnic kol. Členské státy se přitom nedokáží shodnout na tom, v kterých položkách má dojít k prodloužení uplatňování snížené sazby DPH. Z hlediska nových členských států je přitom klíčový požadavek, aby také ony měly možnost klíčová ustanovení této směrnice uplatňovat.
- Možnost přijetí dohody v otázce prodloužení platnosti směrnice je přitom sporná, může velmi lehce ztroskotat nejen na nedostatku konsensu členských států o ní samotné, ale také na krachu dalších jednání v rámci Evropské rady (o finanční perspektivě či o kandidatuře Makedonie na členství v EU).
- Ke státům, které vůči britskému návrhu projevovaly připomínky náleží také Francie, která trvá na tom, aby ve snížené sazbě DPH figurovalo např. pohostinství, slibuje si tak zlepšení podmínek zaměstnávání v tomto sektoru.
- Británie navrhuje prodloužení platnosti seznamu produktů a služeb se sníženou DPH až do konce roku 2010 a na návrh Francie též zařazení restauračních služeb do této kategorie, ostatní žádosti o rozšíření seznamu byly ze strany Velké Británie odmítnuty (např. litevská snaha dosáhnout prodloužení možnosti uplatňování snížené sazby DPH v oblasti služeb lokálních tepláren).

1.3 Komise

Vzájemné uznávání dopravních přestupků

- Komise při příležitosti ministerské konference o bezpečnosti silničního provozu v listopadu znovuoživila myšlenku předložit legislativní návrh, který by umožnil vzájemné uznávání dopravních přestupků ve všech státech EU.
- *Legislativní pozadí*
- V současnosti je otázka dopravních přestupků (a obecně úpravy silničního provozu) plně v kompetenci jednotlivých členských států. Princip volného pohybu osob v rámci EU však znemožňuje efektivní vymáhání právních předpisů, mj. i dopravních přestupků.

- *Sporné body*
- Implementace legislativního řešení bude podle kritiků velmi nákladná a vyžádá si další administrativní kapacity. Krom toho jde po nedávném klíčovém rozsudku Evropského soudního dvora, týkajícího se práva označovat některé aktivity za celoevropské trestné činy, o další náznak infiltrace nadnárodní instituce do právního řádu národních států tam, kde to dosud minimálně nebylo běžné.
- *Další vývoj*
- Rakousko, předsednická země EU v první polovině roku 2006, bude podle svých zástupců brát náměty Komise v úvahu: bezpečnost na silnicích se má stát hlavní částí jeho programu v oblasti dopravy.

Právo požadovat tresty za porušení práva EU

- Komise v listopadu dala najevo, že vyvodí důsledky ze zářijového rozsudku Evropského soudního dvora, který jí dal zapravdu v žalobě a rozhodl, že EU má (namísto členských států) právo požadovat kriminální sankce v případě porušení legislativy v oblasti životního prostředí, protože daná problematika spadá do komunitárního (nikoliv mezivládního) pilíře Unie.
- Změny by se měly dotknout přečinů v oblasti padělání eura a platebních karet, praní špinavých peněz, mořského znečištění, pašování lidí, počítačových trestných činů a boje proti korupci v privátním sektoru.
- Komise rozsudek přivítala s konstatováním o posílení demokracie v EU, britští konzervativci se naopak obávají „neviditelného“ posílení nadnárodních institucí na úkor pravomocí členských států.

Televize bez hranic

- Komise 13. prosince učinila zásadní obrat ve věci revize tzv. směrnice o televizi bez hranic. Navzdory mnoha předchozím ujištěním nakonec přistoupila k restriktivnímu návrhu, který by se měl vztahovat i na tzv. nelineární služby.
- *Obsah návrhu*
- Návrh revize není navzdory očekáváním méně regulativní, ale naopak se pokouší do rámce směrnice včlenit i tzv. nelineární služby, které jsou zákazníkovi z podstaty věci „šity na míru“: internet, video on demand ap. Směrnice rovněž neumožňuje poskytovatelům audiovizuálních služeb vysílat takové množství reklamy, jaké uváží za vhodné, max. 12 minut za hodinu.
- *Sporné body*
- Rozšíření „hranic“ směrnice o televizi bez hranic je problematické, protože nelineární služby ne-

mohou naplňovat základní požadavek směrnice: vysílat určité množství evropské produkce, resp. reklamy.

- *Další vývoj*
- Poskytovatelé nelineárních služeb se proti návrhu Komise okamžitě ohradili.

1.4 Rada

1.4.1 COREPER

Plán rotace předsednictví EU

- Na zasedání 12. prosince zveřejnil COREPER nový plán rotace předsednictví EU-25 do roku 2018. K jeho potvrzení došlo v rámci jednání Rady ministrů zahraničních věcí (Rada pro všeobecné záležitosti).
- *ČR předsednickou zemí v roce 2009*
- První z nových členských zemí, která bude předsedat EU, je Slovinsko (v první polovině roku 2008), ČR se dostane k předsednickému postu o rok později, v první polovině roku 2009. Podle dohody Rady by mělo dojít k modifikaci seznamu po přijetí Rumunska a Bulharska, tak aby se Bulharsko mohlo stát předsednickou zemí EU v druhé polovině roku 2019. Evropská ústava předvíдалa seskupování jednotlivých předsednictví do skupin po třech, v rámci jedné skupiny by jednotlivé členské země měly úzce koordinovat priority mezi sebou navzájem a spolupracovat.
- *Sporné body*
- Pozice ČR by v takovém případě nebyla příliš jednoduchá, v jedné skupině s ní totiž měly figurovat Francie a Švédsko.
- Státy, které se ujaly předsednictví EU v roce 2005, Lucembursko a Velká Británie, své priority úzce konzultovaly a koordinovaly v řadě oblastí (životní prostředí, sociální politika, za svůj společný cíl považovaly např. úsilí o prosazení balíku legislativy týkající se registrace, evaluace a autorizace chemikálií REACH). Dělo se tak však na více méně dobrovolné bázi, bude tedy otázkou, jakým způsobem bude ČR koordinovat své priority s jedním z největších a mocensky nejsilnějších aktérů evropské integrace, Francií, která hraje v EU momentálně především roli blokátora nezbytných reforem (CAP, rozpočtová politika EU, proces dalšího rozšiřování), a Švédskem, jednou z nejvyspělejších zemí EU s tradičním zájmem o environmentální témata, se zájmem na zachování svého sociálního modelu a prozatímním nezájmem o vstup do eurozóny.

1.4.2 Rada pro dopravu, telekomunikace a energetiku

Třetí železniční balík

- Rada ministrů dopravy se sešla 5. prosince. Na pořadu byla především otázka liberalizace železniční dopravy (tzv. třetí železniční balík) a formální přijetí návrhu o identitě leteckých společností (viz výše).
- V případě liberalizace na železnici se Rada přiklonila k původnímu návrhu Komise, který počítá s liberalizací osobní dopravy do roku 2010 (EP navrhoval rok 2008) na všech mezinárodních linkách v EU (byť by cestující dané linky využil jen k cestě v rámci jedné země).
- Co se týče práv cestujících po železnici, další složky železničního balíku, rozhodla Rada ve prospěch začlenění méně ambiciózní, zato však proporcionální Úmluvy o mezinárodní železniční přepravě (COTIF), jež je nyní pramenem mezinárodního práva.
- V návrhu certifikace vlakových posádek Rada při rozhodování sledovala vlastní kompromis z loňska, kdy se v tzv. obecných směrech přiklonila k relativně volnému režimu: certifikovat pouze strojvůdce a pouze ty, kteří řídí vlaky na mezinárodních linkách (tedy v souladu s návrhem o liberalizaci osobní železniční dopravy).

Trh s emisními povolenkami

- Ministři odpovědní za oblast energetiky na svém zasedání 5. prosince vyzvali Komisi, aby co nejrychleji revidovala dosavadní pravidla fungování trhu s tzv. emisními povolenkami (zatím bez zapojení provozovatelů letecké dopravy – viz níže). Lze očekávat důsledky promítající se ve výsledných cenách mnoha produktů.
- *Legislativní pozadí*
- Trh s emisními povolenkami byl v EU spuštěn v lednu 2005 a má za cíl za pomoci regulačních opatření snížit celkovou produkci oxidu uhličitého průmyslovými firmami. Těm se však pouze zvyšují náklady na výrobu.
- *Obsah návrhu*
- Navzdory uvedeným skutečnostem Rada i Komise trvají na oprávněnosti trhu s emisními povolenkami, a naopak jej chtějí ještě zpřísnit. Rada nicméně Komisi požádala, aby jej uvedla v soulad s požadavky Lisabonské strategie na posilování růstu a konkurenceschopnosti evropské ekonomiky.
- *Sporné body*
- Zástupci průmyslu trh s povolenkami dlouhodobě kritizují. Zvyšuje jejich náklady a ve výsledku i ce-

ny výsledných produktů. Navíc nijak nepřispívá k naplňování zásad volného trhu, spíše naopak.

- *Další vývoj*
- S posuny v dané věci se počítá v průběhu příštího roku.

1.4.3 Rada pro životní prostředí

Trh s emisními povolenkami a letecká doprava

- Rada ministrů životního prostředí na svém zasedání 2. prosince vyzvala Komisi, aby do konce roku 2006 zveřejnila konkrétní legislativní návrh, jak zainteresovat provozovatele letecké dopravy do trhu s tzv. emisními povolenkami. Cílem je zredukovat dopad odvětví na proces globálního oteplování.
- *Pozadí návrhu*
- Komise své komuniké vydala už v září. Navrhla v něm několik možností postupu včetně začlenění letecké dopravy do trhu s povolenkami. Rada její názor podpořila s tím, že výsledné řešení má (bez dalšího) vyvažovat ekologické a ekonomické požadavky.
- *Obsah návrhu*
- Nová pravidla by se měla dotknout všech letů v rámci EU – ať už půjde o vnitrostátní nebo mezistátní lety unijních či jiných společností. Cena cestovního by se v důsledku opatření neměla zvýšit o více než 9 € (v případě zpáteční letenky).
- *Sporné body / Reakce aktérů*
- Mezinárodní asociace leteckých přepravců (IACA) vyjádřila k návrhu Rady a Komise pochybnosti. Namísto legislativního řešení IACA požaduje „vícecestnou“ strategii, která by počítala např. i s technologickými inovacemi.
- *Další vývoj*
- Analýza, již žádá Rada po Komisi, by měla být hotova v průběhu první poloviny příštího roku a legislativní návrh bude pravděpodobně představen do konce roku 2006.

1.4.4 Rada pro zaměstnanost, sociální politiku a otázky zdraví a spotřebitele

Směrnice o pracovní době

- Ministři sociálních věcí se 8. prosince zabývali prakticky výhradně problematikou dlouho projednávané směrnice o pracovní době. K dohodě však kvůli zásadním rozporům opět nedospěli.
- *Pozadí návrhu*
- Britské předsednictví 5. prosince představilo kompromisní návrh, zachovalo v něm však mož-

nost zaměstnávat na základě individuální dohody i na úvazky nad 48 hodin týdně. Podpořila jej většina nových členských zemí, proti se postavila především Francie s Belgií, Španělskem, Řeckem, Kypr, Portugalskem a Maďarskem.

- *Obsah návrhu*
- Velká Británie v průběhu vyjednávání ze svých cílů výrazně slevila a z opt-out coby pravidla byla ochotna udělat výjimku. Nakonec to ale nestačilo. I přesto, že lucemburský zástupce přišel s návrhem, jak uspokojit obě strany sporu: povolit opt-out za přesně stanovených podmínek.
- *Sporné body*
- Spor ministrů nakonec skončil na tom, jak vlastně opt-out definovat – zda jej vztahovat k zaměstnanci, nebo pracovní smlouvě. Ve druhém případě by mohl zaměstnanec uzavřít několik smluv a zákaz opt-out tak legálně obejít.
- *Další vývoj*
- Rada se bude otázkou směrnice o pracovní době zabývat znovu až za rakouského předsednictví.

1.4.5 Rada pro hospodářskou soutěž

REACH

- Na mimořádném jednání Rady pro hospodářskou soutěž 13. prosince byl pro některé komentátory překvapivě dosažen konsensus o balíku několika desítek směrnic týkajících se registrace, evaluace a autorizace chemikálií.
- *Legislativní pozadí*
- REACH již na podzim 2005 schválil v plénu i EP. Rozhodnutí Rady je právem považováno za jeden z úspěchů britského předsednictví, které považovalo tuto legislativu za jednu ze svých politických priorit, ještě před zasedáním Rady se navíc očekávalo, že o odložení rozhodnutí požádá především Německo.
- *Sporné body a pozice jednotlivých aktérů*
- Německo hájilo během složitých kontroverzí obklopujících REACH především zájmy svých velkých výrobců chemikálií, REACH totiž výrazně zpřísňuje pravidla pro registraci a obchodování s 30 000 chemikáliemi.
- *Výsledný verdikt Rady*
- Rada se nakonec rozhodla z těchto pozměňovacích návrhů přijmout ty, které více hovořily ve prospěch environmentálních zájmů, ulevovaly však zároveň zátěži, kterou REACH uvaluje na malé a střední výrobce (k nimž náleží i většina výrobců českých, jež se z pochopitelných důvodů obávali, že REACH dále zdeformuje konkurenci, které jsou vystaveni).

1.4.6 Rada pro zemědělství

Reforma cukerního pořádku

- Na zasedání Rady ministrů zemědělství 24. listopadu byla schválena dlouho očekávaná reforma cukerního pořádku, kterou více než rok obklopovaly v evropských institucích vášnivé diskuse.
- *Legislativní pozadí*
- Jednalo se už o třetí návrh Komise poté, co první návrh z července 2004 byl odmítnut řadou členských zemí (především z řad nových členů), v jejichž případě by reforma de facto uměle omezovala a likvidovala produkci cukru, z někdejší soběstačných producentů a exportérů by se tedy stávali importéři v zájmu zachování produkce cukru v některých starších členských státech (Německo, Francie).
- *Obsah schváleného návrhu*
- Garantovaná cena cukru v EU by se podle něho měla snížit o 36 %, podstata tržní regulace, jíž produkce cukru na evropském trhu stále v masivním měřítku podléhá, se však nemění.
- Nový návrh již současně neobsahuje vysoce spornou klauzuli, která umožňovala přesun produkčních kvót na cukr pro jednotlivé výrobce napříč hranicemi členských států, což by vedlo ke skutečnému přesunu produkce cukru ze zemí, které byly uměle označeny za nekonkurenceschopné (byla jim vypočtena nižší výrobní kvóta pro dotovaný cukr a figurovaly mezi nimi všechny nové členské státy včetně ČR) do „konkurenceschopných“ zemí s vyšší kvótou (která měla slučovat původní výrobní i vývozní kvótu). Současně návrh obsahuje vyšší kompenzace pro cukrovary, které budou muset kvůli ztrátě výrobních dotací ukončit produkci.
- K aktérům, které očekává v souvislosti s reformou cukerního pořádku největší ztráta, paradoxně náležejí chudé země Afriky, Karibiku a Pacifiku, jejichž preferenční dovoz cukru do EU za snížená cla dosud zajišťovaly dohody, které těmto zemím částečně umožňovaly profitovat z pravidel CAP (produkovat i vyvázet s vývozní dotací). Snížení garantované ceny cukru, které na půdě WTO masivně požadovaly Brazílie, JAR či státy jihovýchodní Asie, se tedy dotkne především těchto výrobců.

II. Aktuální problémové oblasti spjaté s přípravou legislativy

2.1 Budoucnost EU

Rozšiřování EU

- Otázka dalšího rozšiřování EU byla na přelomu listopadu a prosince spojena především s vývojem událostí týkajících se západního Balkánu.
- *Chorvatsko a Makedonie*
- V otázce Chorvatska, kde bylo rozhodnuto o zahájení přístupových rozhovorů simultánně s rozhodnutím týkajícím se Turecka (v říjnu 2005), byla odstraněna jedna z formálně často citovaných hlavních překážek jeho cesty do EU: chorvatským orgánům činným v trestním řízení se podařilo zatknout generála Ante Gotovinu figurujícího na seznamu válečných zločinců YCTI (Mezinárodní soudní tribunál pro bývalou Jugoslávii). Současně byla v prosinci diskutována otázka případné perspektivy vstupu Makedonie do EU ve smyslu přijetí její kandidatury ke členství v EU.
- *Rozšiřování EU jako oběť jednání o finanční perspektivě?*
- Problém možného sblížení Makedonie a EU se ovšem stal určitou obětí hysterie obklopující otázku jednání o budoucí finanční perspektivě. Především Francie naznačila, že bude vetovat makedonskou kandidaturu a zablokuje další rozšiřování seznamu kandidátů na členství v EU, pokud nebude respektováno její stanovisko k návrhu finanční perspektivy (především odmítání jakékoli reformy CAP a přijetí kompromisního britského návrhu, který základní parametry financování CAP zachovává překvapivě bez výrazných změn).

2.2 Finance EU

Jednání o britských návrzích finanční perspektivy 2007–2013

- Otázka financování aktivit EU pro nadcházející období let 2007–2013 představovala v závěru roku 2005 de facto synonymum problému budoucnosti EU.
- *Finanční perspektiva z hlediska Velké Británie*
- Britský premiér Blair představoval hlavního kritika dosavadního systému, v němž přibližně 45% evropského rozpočtu směřuje do sektoru zemědělství.

- *Finanční perspektiva na prosincovém summitu Evropské rady*
- Vyvrcholení diskuse o nové finanční perspektivě v druhé polovině roku 2005 mělo přijít na summitu Evropské rady ve dnech 15. – 16. prosince.
- *První britský návrh a jeho sporné body*
- Velká Británie prezentovala první verzi svého návrhu finanční perspektivy 5. prosince. Návrh obsahoval oproti původnímu návrhu Komise a lucemburské verzi, která se v podstatných bodech od návrhu Komise příliš neodlišovala (především pokud jde o finanční stropy navrhované v jednotlivých nadpisech-prioritách) snižování finančních stropů ve všech položkách pro jednotlivé roky sedmiletého období (zvláště patrné to bylo v obou podsložkách nadpisu 1, který má být věnován plnění cílů Lisabonské agendy, nadpis 1a obsahuje podporu konkurenceschopnosti, ekonomického růstu a zaměstnanosti, tedy např. podporu projektů určených k rozvoji malých a středních podniků; nadpis 1b tvoří známá kohezní politika, tedy podpora strukturálních fondů určených k financování zaostávajících regionů, běžných projektů regionálního rozvoje či infrastruktury).
- Předmětem kontroverzí, s nimiž se proti britskému návrhu postavili především reprezentanti nových členských států, se staly hlavně prostředky určené pro strukturální fondy, tedy pro financování programů a projektů regionálního rozvoje, včetně fondu kohezního určeného pro financování regionů, jejichž HDP na osobu nedosahuje 90% průměrného HDP Unie (dle stávajících kritérií náleží k těmto regionům všechny části ČR s výjimkou hlavního města Prahy).
- *Problém financování regionální politiky v EU-25 a britský rabat*
- Velká Británie coby čistý rozpočtový plátec odmítla variantu navýšování evropského rozpočtu již v červnu 2005 na zasedání Evropské rady (Komise navrhovala zvýšení rozpočtových stropů v nové finanční perspektivě až na 1,24% GNI EU). Británie odmítla i úspornější variantu lucemburského předsednictví navrhuující maximální výdajový strop evropských rozpočtů pro roky 2007–2013 na 1,06% GNI EU. Namísto toho přišla s variantou blížící se původnímu postoji tzv. „gangu šesti“ čistých plátců, kteří odmítali platit do evropského rozpočtu více za účelem větších výdajů po rozšíření – navrhovala strop ve výši 1,03%, situaci čerpání ze strukturálních fondů přitom řešila dvojím způsobem: trvala na tom, aby roční míra čerpání ze strukturálních fondů u všech členů (ať nových či starších) nepřesahovala 4% jejich ročního HDP.

- Regiony postupně ztrácející v rámci EU-25 nárok na čerpání fondů (v prvním sledu se to týkalo především některých španělských regionů) měly být rozděleny do několika skupin, nárok na čerpání prostředků jim přitom měl být snižován postupně, rozfázováním do několika let. Návrh současně zpříšňoval podmínky pro čerpání prostředků z Kohezního fondu i dalších strukturálních fondů.
- Británie současně nabízela, že se vzdá části svého rabatu, jehož prostřednictvím jsou jí každoročně navraceny 2/3 rozpočtových příspěvků, jednotlivé státy na výplatu britského rabatu každoročně přispívají, Británie však přesto zůstává čistým plátcem do rozpočtu EU.
- *Fond pro boj s následky globalizace*
- Kontroverzní položkou britského návrhu, o níž se bohužel v kritikách přicházejících z řad nových členských zemí hovořilo málo, byla idea vytvoření Fondu pro kompenzaci následků globalizace, s níž britský premiér (podporovaný např. německou či francouzskou stranou) přišel již během summitu hlav států a vlád v Hampton Court. Prostředky z rezerv jakéhokoli nadpisu a jejich maximální strop není nikde stanoven.
- *Reakce na první britský návrh*
- Ostře se vyjadřovali především zástupci Polska, kteří upozorňovali na skutečnost, že dochází ke krácení možnosti čerpání pro nové členy, zatímco vůči starším členům je udržována politika maximální snahy zachovat či jen velmi postupně snižovat nároky, které jim dosud příslušely.
- Někteří noví členové (např. Slovensko) kritizovali i tu skutečnost, že britský návrh oproti původním ambicím nepřikročil k výraznější reformě financování (především společné zemědělské politiky, která by vedla k reformě této citlivé oblasti jako takové a že v této položce de facto konzervoval stávající stav).
- *Druhý britský návrh*
- Nový britský návrh neobsahoval oproti návrhu zveřejněnému 5. prosince významnější inovace, pokouší se pouze o navyšování prostředků v některých položkách týkajících se strukturálních fondů (o přibližně 2,5 mld. €), přísnější podmínky pro jejich čerpání modifikoval pouze částečně (částka má být ve prospěch nových členských států postupně uvolňována tak, aby nedošlo k okamžitému přesunu prostředků od regionů majících nárok na tyto prostředky v rámci tradičních příjemců z EU-15 k regionům nových členských států).
- *Reakce na druhý britský návrh*
- Postoj nových členských zemí byl opět poněkud rozdělen, i když se státy tzv. Visegrádské čtyřky

pokusily o formulaci společného stanoviska spolu se státy Beneluxu, které apelovalo na výraznější zvýhodnění chudších a menších členských států v jednáních o finančním výhledu.

- *Finanční perspektiva a Komise*
- Předseda Komise Barroso mezitím na úvod jednání Evropské rady, která o osudu britského návrhu rozhoduje, prohlásil, že jeho Komise podporuje fundamentální reformu evropských financí a rozpočtové politiky jako takové, má se o ní jednat ale teprve po roce 2008 (v této ideji Barrosa podpořil též britský premiér Blair), nyní je podle jeho slov klíčovou potřebou přijmout finanční výhled pro období 2007-2013.
- *Dílčí výsledky jednání Evropské rady*
- Poslední zprávy mapující vývoj jednání o finanční perspektivě na půdě Evropské rady 15. prosince již naznačovaly, že nový britský návrh nebude přijat na základě spojené opozice současného největšího příjemce financí v oblasti zemědělské politiky (Francie) a jednoho z nových členů, který v souvislosti se svým vstupem do EU doufal v největší profit ze strukturálních fondů (Polsko).
- Druhý britský návrh finanční perspektivy byl nakonec ještě ten večer v rámci prvního dne jednání Evropské rady odmítnut. Premiér Tony Blair vzápětí ohlásil úmysl předložit do konce prosincového jednání Evropské rady ještě třetí návrh.

Výsledky Evropské rady prosinec 2005

- Oproti mnoha očekáváním právě třetímu návrhu Tonyho Blaira se podařilo de facto až během „třetího dne“ jednání, 17. prosince přibližně ve 3 hodiny ráno SEČ uspět.
- EU tak navzdory velmi silným a oprávněně spektickým hodnocením dospěla k dlouho očekávané shodě na podobě finanční perspektivy pro roky 2007-2013.
- Úspěšný třetí Blairův návrh vyčleňuje pro celé sedmileté období celkovou částku ve výši 862 mld. euro, tak dlouho diskutovaná otázka celkového rozpočtového stropu tedy byla nakonec stanovena na 1,045% souč. GNI EU.
- K podstatným změnám oproti současnému způsobu financování politických aktivit EU náleží:
 - 1) Dochází ke krácení výše britského rabatu o 10,5 mld euro.
 - 2) Dle prohlášení Tonyho Blaira nemusí být dohodnutá strukturální podoba finanční perspektivy definitivní pro celé období 2007-2013. Dohodl se totiž současně s předsedou Komise Barrosem a zástupci dalších členských zemí

na tom, že v letech 2008–2009 by mělo dojít k hlubší reformě financování EU, která by tak mohla poněkud změnit strukturu perspektivy ještě před rokem 2013.

- *Další sporné body Evropské rady*
- Dosažení shody na finanční perspektivě otevřelo automaticky také možnost shody na přijetí kandidatury Makedonie, kterou původně hodlala Francie zablokovat. Spornější otázku revize směrnice týkající se uplatňování snížené sazby DPH ovšem zástupci hlav států a vlád EU odložili na jednání EcoFin 24. ledna 2006.

2.3 Justice a vnitro

Kauza „tajných věznic“ CIA

- V oblasti justice a vnitra se dostala na pořad jednání prosincového plenárního zasedání EP kontroverzní a hojně medializovaná otázka údajných věznic CIA pro zadržování nebezpečných osob podezřelých z teroristické činnosti, které měla americká strana po několik let provozovat na území některých nových členských států EU.
- *Ustavení parlamentní vyšetřovací komise*
- Představitelé jednotlivých politických frakcí v rámci EP se shodli na vytvoření dočasné ad hoc komise, která má kauzu „tajných“ věznic CIA prověřit.
- *Hodnocení*
- Ve skutečnosti mají být ovšem „vyšetřovací“ pravomoci dočasné komise značně omezené, může pouze vznášet podněty, nemůže provádět jakákoli skutečná šetření dané kauzy, její existence tedy bude spíše symbolická.

2.4 Zemědělství

CAP a WTO

- Největší část pozornosti v otázce společné zemědělské politiky EU a její budoucnosti na sebe strhávala v průběhu prosince 2005 úzká souvislost těchto otázek s projednáváním budoucnosti procesu liberalizace světového obchodu na půdě WTO.
- *Obsah jednání*
- Jeden z nejcitlivějších problémů jednání, která měla za cíl zabývat se otázkou rozvoje států třetího světa, včetně těch nejchudších představuje problematika dokončení liberalizace světového obchodu se zemědělskými produkty.

- *Sporné body a postoje jednotlivých aktérů*
- Státy třetího světa v této otázce tlačí především na EU a USA, aby maximálně oslabily či zcela zrušily protekcionistický systém vývozních subvencí, které umožňují jejich zemědělcům vyvážet na světové trhy zemědělské produkty za cenu mnohonásobně sníženou, nežli je jejich cena např. v rámci EU, a diskriminační systém vysokých dovozních cel na zemědělskou produkci z třetích zemí.
- Komisař pro vnější obchodní vztahy Mandelson přicházel do Hong Kongu s nabídkou 70% snížení vývozních subvencí a průměrným snížením dovozních cel, které se podle citlivosti dané komodity pohybují v rozmezí 30% - 60% dovozní přírážky ke světové ceně dané komodity, o 46,5%. Země třetího světa považují tuto nabídku ze strany EU za nedostatečnou, a to zejména pokud jde o dovozní cla, která považují za nejvýznamnější diskriminační překážku volného přístupu svých produktů na evropské trhy. Podobně jim vadí skutečnost, že EU stále řadu zemědělských produktů zařazuje do tzv. „citlivé kategorie“, kde trvá na vyšších dovozních clech (cukr, banány, bavlna).
- *Průběh summitu v Hong Kongu*
- Jednání mající vyústit v dohodu o podpoře nejchudších zemí třetího světa se tak již během prvních dnů (měla trvat od 13. prosince do 19. prosince) převážně proměnila ve spor EU, USA a některých progresivních států třetího světa (Čína, Brazílie), jejichž ekonomický potenciál jim již nyní umožňuje držet partnery z řad nejvyspělejších států do určité míry „v šachu“.
- *Hongkongská jednání a problémy CAP*
- Uvnitř EU se nejkritičtěji k reformním postojům komisaře Mandelsona vyjadřují zástupci tradičních zemědělských zemí (Francie, ale nyní již nově i Polsko) a zemědělská lobby (COPA-COGECA, ale též např. organizace sdružující na evropské úrovni mladé farmáře, tedy všichni ti, jichž se dotkne ukončení umělých podpor v oblasti evropského zemědělství a posílení konkurence z vnějšího prostředí).
- Z hlediska nových členských států je důležitá především snaha o to, aby tlak WTO nevedl EU a její starší členy k diskriminaci nových členů ve snaze zachovat maximum protekcionistických výhod v rámci EU-15 (směřuje k tomu politika redukováné výplaty přímých plateb, opatření nové finanční perspektivy včetně politiky financování rozvoje venkova, stejně jako již existující či připravované úpravy v tržních režimech dosud nereformovaných komodit – cukr, ovoce a zelenina, víno).

Výsledky summitu v Hong Kongu

- Podobně jako jednání Evropské rady o finanční perspektivě, také summit WTO v Hong Kongu dospěl navzdory velmi nervózní atmosféře, která ho provázela, ke kompromisnímu řešení v podobě návrhu deklarace, jež má v dubnu 2006 uzavřít celé kolo jednání v Dohá.
- EU se zavázala k úplnému zrušení vývozních subvencí do roku 2013 a k jejich „podstatné

redukci“ do roku 2010 (USA původně tlačily na jejich úplné zrušení již k tomuto datu). V rámci rozvojové pomoci, která měla představovat vedle zemědělství jeden z klíčových bodů celého jednacího kola, bylo dosaženo shody na masivním navýšení technické pomoci 50 nejméně vyspělým státům, v jejich případě má také dojít k úplnému zrušení dovozních cel na jejich produkty exportované do vyspělých zemí.

I. PROJEDNÁVANÁ LEGISLATIVA (VYBRANÉ OBLASTI)

1.1 EVROPSKÝ PARLAMENT

Celoevropské mýtné

Dopravní výbor EP 14. listopadu v poměru 24:7 (při 18 abstencích) schválil zprávu Corien Wortmann-Koolové týkající se návrhu, jenž má zavést celoevropské mýtné (tzv. směrnice Eurovignette). Zpráva je zcela v rozporu se společným postojem Rady, a proto se očekává (po formálním schválení návrhu ve druhém parlamentním čtení) zahájení složitého dohodovacího řízení.

Obsah zprávy

EP se ve zprávě postavil za extenzivní zpoplatnění silnic v Evropě. Mýtné by od roku 2010 měla na většině silnic tzv. transevropské sítě platit všechna vozidla nad 3,5 t používaná pro nákladní dopravu s tím, že do mýtného by byly postupně započítávány i tzv. externí (skutečné) náklady na silniční dopravu, jež by výsledný poplatek ještě navýšily.

Sporné body

Rada oproti tomu navrhuje zpoplatnit nejprve vozidla nad 12 t, zdaleka ne v roce 2010 a bez započítání externích nákladů do konečného poplatku.

Je pravda, že EP oproti svému názoru z prvního čtení některé formulace „oslabil“, stále však požaduje mnohem více, než je Rada schopna připustit – například označení všech městských oblastí za „citlivé“, což by znamenalo plošné navýšení mýtného ve všech městech, které jsou napojeny na tzv. transevropské sítě. (Rada přitom navrhuje používat toto označení jen výjimečně, např. v horských oblastech.)

Další vývoj

Plénium EP schválilo zprávu svého dopravního výboru na svém prosincovém zasedání. Další projednávání, tentokrát v rámci dohodovacího výboru, přijde na pořad začátkem příštího roku. Očekává se ostrý spor Rady a EP, který nakonec může vyústit i ve stažení návrhu směrnice.

Identita leteckých společností

EP na zasedání pléna 16. listopadu velkou většinou schválil návrh týkající se informování cestujících o totožnosti provozujícího leteckého dopravce.

Legislativní proces se v dané věci výrazně zrychlil po sérii leteckých neštěstí v létě letošního roku.

První (pravidelně aktualizovaná) „černá listina“ nebezpečných leteckých společností by měla spatřit světlo světa v únoru 2006.

Na jejím základě bude možné zakázat konkrétní letecké společnosti (ať už z EU či třetí země) vstup do vzdušného prostoru EU.

Obsah návrhu

Legislativní úprava zaručí, aby všechny národní úřady v EU předaly Komisi údaje o leteckých přepravcích, kteří jsou zakázáni v jejich zemi (včetně adekvátního zdůvodnění). Komise pak do měsíce zveřejní „blacklist“, který nahradí černé listiny jednotlivých zemí.

„Blacklist“ bude aktualizován minimálně čtyřikrát ročně na žádost členského státu, Komise nebo Evropské agentury pro leteckou bezpečnost a bude zveřejněn na internetu. Kromě toho budou mít cestující právo vědět, zda je „jejich“ společnost bezpečná (a to i v případě letů mimo EU).

Sporné body

Návrh, jak vzešel z EP, zdaleka nepředstavuje ideální řešení. Pokouší se sice komplexně řešit poměrně chaotickou situaci na poli letecké přepravy, nicméně navzdory skutečnosti, že má jít o nařízení, mají mít členské státy i nadále pravomoc přijímat přísnější opatření, než budou zavedena formou unijního „blacklistu“.

Kromě toho není zcela jasně dáno, jak by mělo probíhat případné odškodnění cestujících za to, že se jimi zvolená společnost po zarezervování letenky např. dostala na černou listinu (což navrhuje právě EP).

Další vývoj

Otázkou se 5. prosince zabývala Rada. Návrh vzešlý z EP formálně podpořila a otevřela tak cestu k vytvoření prvního celoevropského „blacklistu“.

Ten bude dostupný nejdříve v průběhu února 2006. Členské státy mají stanovenou měsíční lhůtu, během níž mají dodat Komisi podklady. Komise samotná má pak další měsíc na vypracování listiny.

Až aplikace ukáže, nakolik je přijatá norma účinná a nakolik zbytečně omezuje leteckou přepravu v EU, jež – zdá se – bude i v budoucnu předmětem dalších administrativně-byrokratických omezení.

Boj proti klimatickým změnám

EP na plenárním zasedání 16. listopadu přijal v poměru 450:66 (při 143 abstencích) vlastní zprávu (own-initiative report) týkající se klimatických změn a boje proti nim. Text ukazuje na ambici EP neproporcionálně a nákladně regulovat velkou část individuálních aktivit, které dosud (zcela) nepodléhají evropským normám.

Nutno ale dodat, že legislativní iniciativou disponuje v rámci EU pouze Komise (byť často s EP spolupracuje).

Obsah zprávy

Přijatý text stanovuje základní cíl snížit emise skleníkových plynů o 60–80% do roku 2050 s tím, že se tak bude dít postupně v podobě střednědobých závazků a evropské instituce půjdou příkladem (EP by se měl zbavit jednoho ze svých sídel).

Kromě toho se ve zprávě hovoří o zásadní revizi současného trhu s emisními povolenkami. Zainteresovány by nově neměly být pouze letecké společnosti, ale také jednotlivci. Automobily by měly mít stanoveny závazné a přísnější emisní limity a do roku 2009 by měla být v EU zavedena nová, ekologická daň.

Další vývoj

EP pochopitelně nezveřejnil podrobné parametry svých návrhů. Je navíc otázkou, nakolik bylo přijetí vlastní zprávy EP relevantním krokem v situaci, kdy se EU snaží postupně revitalizovat svou lisabonskou strategii.

EP zprávu přijal spíše jako politickou deklaraci EU angažovat se na poli boje proti skleníkovým plynům ve chvíli, kdy se schylovalo k zahájení Konference o klimatických změnách OSN v Montrealu. Z hlediska praxe se totiž zdá, že EU nenaplní ani požadavky známého Kjótského protokolu, jenž je v porovnání s deklarovanými závazky EP/EU jen velmi mírný (bez ohledu na to, že jeho skutečný efekt bude podle expertů stejně těžší rozpoznatelný).

Směrnice o těžebním odpadu

EP se 21. listopadu dohodl s Radou v dohodovacím výboru na finálním textu návrhu kontroverzní směrnice o těžebním odpadu.

Výbor stálých zástupců dohodu potvrdil o dva dny později, parlamentní delegace 29. listopadu. Nyní musejí návrh schválit ministři kvalifikovanou většinou a poslanci většinou absolutní.

Obsah návrhu

Legislativa by měla sjednocovat podmínky pro zahájení, průběh a ukončení těžby v celé EU. Původní pravidla byla stanovena poměrně striktně, nicméně především na nátlak nových členských zemí došlo v průběhu dohodovacího řízení k jejich určitému zmírnění.

Požadavek na revitalizaci krajiny po ukončení těžby bude vyžadován pouze u tzv. nebezpečných provozů. Podnikatelské subjekty navíc nebudou muset při zahajování těžby dokazovat, že disponují dostatečnými prostředky, které jim později umožní vrátit krajinu do původního stavu.

Další vývoj

Text bude muset ještě projít potvrzením v Radě a EP jako celku (prozatím se mu věnoval jen dohodovací výbor obou institucí).

Původně se předpokládalo, že směrnice vstoupí v platnost už na konci letošního roku a členské státy budou mít dva roky na její implementaci. Nakonec ale bylo rozhodnuto přesunout konec projednávání z časových důvodů až na únor 2006, kdy se návrhu bude věnovat plénum EP.

Směrnice o službách

Výbor EP pro vnitřní trh a ochranu spotřebitele přijal 22. listopadu v poměru 25:10 (při 5 abstencích) zprávu týkající se dlouhodobě projednávaného kontroverzního návrhu směrnice o službách. Ve zprávě převládly návrhy pravicových (liberálních) poslanců včetně EPP-ED, kteří usilovali o opětovné „přiblížení“ původnímu návrhu Komise z února 2004.

Pozadí návrhu

Komise návrh předložila s cílem radikálně a „jednou pro vždy“ liberalizovat sektor služeb v celé EU, resp. zrušit současné administrativní, byrokratické a právní bariéry pro volný pohyb služeb, jednu ze základních svobod v rámci Unie.

Hlavním prostředkem se měl stát tzv. princip originality, který by – zjednodušeně řečeno – zajišťoval, že kvalifikace pro provoz služby získaná v domov-

ském státě bude postačující pro její poskytování v rámci celé EU.

Dosavadní legislativní proces od té doby probíhá pouze v EP, který zatím nebyl schopen vygenerovat své stanovisko pro první čtení.

Socialistická zpravodajkyně Evelyne Gebhardt se sice pokoušela o celkové omezení předmětu, rozsahu a dopadu návrhu, zdá se ale, že nyní má návrh koalice frakcí (včetně EPP-ED), které podporují liberalizující návrh Komise.

Obsah zprávy

Předmětem jednání výboru pro vnitřní trh a ochranu spotřebitele bylo 1602 (!) pozměňovacích návrhů. Ve většině záležitostí se jeho zpráva přiblížila původním představám Komise.

Princip originality byl v návrhu zachován, byť jen v omezené míře (bude třeba dodržovat bezpečnostní, environmentální a zdravotnické standardy hostitelské země) a do doby, než si provozovatel služby zajistí potřebné dokumenty v zemi, v níž se rozhodl podnikat (k „otestování“ trhu by mu tedy podle výboru měla postačovat kvalifikace z domovské země). Co se týče předmětu směrnice, tak i zde se výbor postavil na stranu Komise a vyjádřil se (alespoň rámcově) ve smyslu zařazení co nejširšího spektra služeb, které by byly normou pokryty. Specifické (tzv. veřejné) služby však budou podléhat přísnějším pravidlům, popř. budou moci být z dosahu směrnice ad hoc vyloučeny (notáři, gambling ap.).

Reakce aktérů

Zástupci zaměstnavatelů všeho druhu (UNICE, UEAPME, SME Union, Eurocommerce) vyjádřili po zveřejnění výsledků hlasování výboru své nadšení z toho, že po dlouhých peripetiích vzešel z EP jasný signál, že poslanci jsou pro liberalizaci služeb v EU.

Naopak zástupce zaměstnanců (ETUC) prohlásil, že pokud se za názor výboru postaví i plénum EP, bude po Komisi požadovat stažení návrhu z legislativního procesu. ETUC vyjádřil výhrady jak k zachování principu originality, tak i ke spektru služeb, které by měly být směrnici pokryty (ETUC požaduje co nejkratší seznam takto ošetřených služeb).

Další vývoj

Velká Británie jako předsednická země prohlásila, že bude usilovat o dosažení politické dohody o návrhu směrnice, na jejímž základě bude přijat tzv. společný postoj Rady (první čtení), do konce roku 2005. Plénum EP se má ke zprávě svého výboru vyjádřit na zasedání ve dnech 16.–19. ledna 2006.

V tomto směru nechybí odpůrcům současné podoby návrhu optimismus. Počítají totiž s tím, že poslanci se v plénu rozdělí podle národních preferencí a například francouzští zástupci pravice budou hlasovat nakonec proti návrhu (nebo se minimálně zdrží).

Nařízení o zadržování a archivování telekomunikačních dat

Evropský parlament během svého plenárního zasedání ve dnech 13. – 15. prosince znovu otevřel otázku kontroverzního nařízení o zadržování a archivování telekomunikačních dat.

Obsah nařízení

Dle stávajícího návrhu, jenž byl na půdě pléna EP již projednáván, mají telekomunikační firmy po určitou dobu povinnost zadržovat a skladovat technická data o uskutečněných telefonických hovorech, o e-mailové komunikaci či o užívání internetu, s tím, že tato data by mohla být poskytnuta k pozdějšímu využití ze strany policie. Problematický bod návrhu tvořila skutečnost, že právní řády různých členských zemí připouštějí různou délku období, po něž jsou telekomunikační firmy v daném státě oprávněny tato data skladovat a poskytovat policii.

Sporné body

Kontroverze obklopující tento návrh zahrnovaly na jedné straně obavy ze zásahů do osobních svobod jednotlivce, pokud bude uplatněna norma de facto nařizující zadržování telekomunikačních dat technické povahy shora, na celoevropské úrovni, na druhé straně postoj, že pouze norma celoevropského dosahu bude efektivní pro boj s mezinárodním terorismem a organizovaným zločinem na mezinárodní úrovni. K této interpretaci se silně přiklánělo britské předsednictví, které kladlo na tento vývoj v oblasti justice a vnitra ve svých legislativních programech velký důraz a dovedení nařízení o zadržování a skladování telekomunikačních dat do této fáze, která je blízka přijetí v plénu EP (jež se očekává) proto považuje za jeden z úspěchů svého funkčního období.

Legislativní pozadí

Na pořadu jednání evropských institucí (od původního návrhu Komise přes četná projednávání na půdě Rady pro justici a vnitra a příslušného výboru EP) se tento kontroverzní návrh přitom vyskytoval více než rok. Poslanci EP se v rámci své rozhodovací pravomoci přiklonili spíše k této druhé variantě, když prostřednictvím svých pozměňovacích návrhů ještě prodloužili nezbytnou dobu, po níž musí telekomunikační firmy příslušná data zadržovat a poskytnout na vyžádání policii.

Nařízení o době jízdy a době odpočinku

Dohodovací výbor EP a Rady dospěl 6. prosince ke kompromisu ve věci návrhu nařízení o době jízdy a době odpočinku řidičů nákladních automobilů. Dohoda obsahuje i kontroverzní ustanovení o digitálních tachografech, jejichž povinné zavedení do všech kamionů se opět odkládá.

EP neuspěl s výrazným omezením dob jízdy a jeho zpravodaj výslednou dohodu nepodpořil.

Pozadí návrhu

Návrh nařízení byl v dosavadním legislativním procesu z mnoha důvodů vysoce kontroverzní. Dohodovací řízení je toho důkazem. Členské státy se nemohly shodnout s EP a Komisí na míře regulace, jíž návrh předpokládá. Nařízení má jednoznačně stanovit pravidla pro všechny řidiče nákladních automobilů v rámci celé EU.

Obsah návrhu

Podle dosaženého kompromisu budou muset být všechna nová nákladní vozidla vybavena digitálním tachografem, umožňujícím výrazně přesnější měření doby jízdy a odpočinku, dvacet dní po zveřejnění daného nařízení. Norma nahradí nařízení 3820/85 a celkově přinese celou řadu novinek. Dojde např. k zásadnímu zkrácení povolené doby jízdy ze 76 hodin týdně na max. 56 hodin s tím, že během čtrnácti dnů bude možné strávit za volantem max. 90 hodin.

Řidiči navíc budou muset každý den odpočívat min. 9 hodin (dnes 8 hodin) a jednou za čtrnáct dní budou mít právo na 45 hodin odpočinku v kuse (dnes toto právo neexistuje). Do doby řízení se nakonec nebude k nelibosti EP započítávat čas strávený jinak než za volantem (skládání nákladu ap.) Dojde ale až ke 2/3 zvýšení počtu předepsaných kontrol, majících zjistit, zda jsou nová pravidla skutečně dodržována.

Sporné body

Kompromis dohodovacího výboru jasně neříká, kdy vstoupí nařízení v platnost, tj. kdy budou vyžadovány digitální tachografy.

Komise přitom na základě jiné normy jejich používání vyžaduje a do ledna 2006 pouze naplňování této legislativy nekontroluje. Lze proto očekávat spor Komise, která hodlá být od ledna nekompromisní, a členských států, které budou hájit své dopravce. EP a Rada sice chtějí finální podobu inkriminovaného návrhu schválit do konce dubna 2006, tím ale problémy nejspíš neskončí: většina přepravců se bude snažit registrovat své nové vozy před vstupem nařízení v platnost a pravděpodobně dojde k zahlcení příslušných úřadů. Digitální ta-

chografy totiž představují pro dopravce relativně vysokou investici.

Další vývoj

Začátkem příštího roku se očekává přijetí kompromisu jak předepsaným počtem ministrů (kvalifikovaná většina), tak i v plénu EP.

V případě, že se tak nestane, bude projednávání legislativy ukončeno. Po všech obtížích, jimiž dosa- vadní negociace prošly, se to však neočekává.

Směrnice o recyklaci odpadu v podobě použitých baterií

Evropský parlament na plenárním zasedání 15. prosince schválil ve 2. čtení dlouhodobě diskutovanou tzv. směrnici o bateriích a jejich recyklaci.

Legislativní pozadí

Návrh této směrnice byl poprvé předložen Komisi v roce 2003, členské státy ani evropské instituce se od té doby dlouho nedokázaly shodnout na minimálním povoleném množství kadmia, rtuti a dalších zdraví nebezpečných chemikálií, které mohou obsahovat produkované baterie.

Obsah směrnice

Výsledná podoba směrnice, které dává EP schválením ve druhém čtení zelenou, tato maximální povolená množství stanovuje (maximální množství kadmia se týká pouze přenosných baterií a akumulátorů, maximální množství rtuti pak všech baterií), stejně tak jako závazek pro jednotlivé členské státy zlikvidovat prostřednictvím recyklace do 10 let 45 % použitých baterií (bezprostředně po vstupu směrnice v platnost platí šestileté přechodné období na recyklaci 25 % bateriového odpadu).

V praxi jde opět o snahu harmonizovat normy týkající se recyklace bateriového odpadu napříč EU. Dosud existuje v této otázce množství různě nastavených podmínek (od povinnosti recyklovat 16 % bateriového odpadu platné ve Francii po 59 % vyžadovaných v Belgii), směrnice by tedy měla přispět především k harmonizaci těchto požadavků napříč EU. Pro ČR bude znamenat platnost této směrnice zpřísnění stávajících podmínek, což s sebou nese též povinnost přizpůsobit požadavkům adekvátní kapacity recyklačních zařízení i kontejnerů na sběr použitých baterií, i když rozhodnutí EP se nacházelo pod původně stanoveným prahem povinnosti recyklace 60 % bateriového odpadu, který navrhovala v Komise a který plošně zpříšňoval požadavky týkající se recyklace bateriového odpadu ve všech členských státech.

Kritika a dopady na nové členské státy

Rada kritiků však dodnes hovoří o nerealističnosti požadavků směrnice, poukazují přitom, že Rakousko, jeden ze „šampiónů“ politiky ochrany životního prostředí a jedna z ekonomicky nejvyšších zemí EU dosáhlo požadavku na likvidaci 40% bateriového odpadu během 14 let, požadavek recyklace 45% bateriového odpadu během 10 let například celou EU od Portugalska po Pobaltí tak zaráží řadu expertů. Z důvodů finanční nákladnosti těchto požadavků i požadavků na zpřísnění norem obsahu nebezpečných chemikálií při výrobě baterií žádala v průběhu projednávání směrnice řada nových členských států (včetně ČR) o posunutí přechodných období pro implementaci požadavků nové směrnice. Finanční náklady likvidace bateriového odpadu mají nést producenti.

Směrnice ještě čeká na schválení ve druhém čtení v rámci Rady pro životní prostředí, které proběhne v roce 2006.

1.2 EVROPSKÁ RADA**Britský návrh týkající se snížených sazeb daně z přidané hodnoty**

Na pořad jednání Evropské rady ve dnech 15. – 16. prosince se vedle klíčové otázky finanční politiky EU pro období 2007–2013 dostal též britský návrh reformy uplatňování snížené sazby daně z přidané hodnoty pro některé kategorie zboží a služeb.

Legislativní pozadí a tendence evropské legislativy v daňové oblasti

O návrhu jednal ještě před zasedáním Evropské rady 14. prosince COREPER, přičemž hlavním bodem sporu byla otázka, jaké druhy zboží a služeb mají nadále figurovat na seznamu položek, v jejichž rámci je v EU dovoleno uplatňovat sníženou sazbu DPH. Tato otázka je zajímavá v souvislosti s postupující snahou evropských institucí o harmonizaci v oblasti daňové politiky. Zatímco oblast nepřímých daní (právě DPH) je předmětem částečné harmonizace (EU nestanovuje jednotnou sazbu DPH, určuje pouze, v kterých kategoriích zboží a služeb je možné uplatňovat sazbu sníženou, stále se zpřísnující normy v této oblasti, včetně projednávané reformy, však k této harmonizaci postupně směřují), oblast daní přímých předmětem harmonizace není, především po posledním rozšíření EU se však na půdě evropských institucí velmi často objevují návrhy na společný postup v této citlivé otázce. Je to především

v souvislosti s často diskutovaným problémem tzv. „daňového dumpingu“, jež dle některých starších členských států (Německo, Francie potýkající se s problémy zaostávání v ekonomickém růstu a s vysokou nezaměstnaností), uplatňují noví členové (nízké zdanění investic a podnikatelské činnosti, investiční pobídky), což vede k přesunu investorů na východ a je dle interpretace starších členských států hlavní příčinou zaostávání některých zemí EU-15 v ekonomickém růstu za EU-10.

Harmonizace DPH na evropské úrovni z hlediska ČR
ČR se musela již při vstupu do EU vyrovnat se zmíněnou částečnou harmonizací oblasti nepřímých daní (některé služby, např. restaurační či kadeřnictví, musely být přeřazeny do vyšší kategorie DPH), v daňové oblasti se podařilo ČR vyjednat pouze některé výjimky a přechodná období (trvalá výjimka týkající se nezdaňování domácí výroby některých druhů alkoholu, přechodné období pro DPH u cigaret nejžádanějších značek a jiných tabákových výrobků či v případě poskytování některých služeb v oblasti vytápění anebo stavebních prací).

Diskutovaná reforma, která představuje natolik důležitou část praktického dosahu politik EU, že se dostává na pořad jednání Evropské rady, kde debata o ní může svým způsobem ovlivnit i ochotu některých států ke kompromisu v otázce finanční perspektivy, se týká obsahu seznamu produktů a služeb podléhajících snížené sazbě DPH.

Sporné body – „balíkové jednání“ Evropské rady

Britský kompromisní návrh na prodloužení uplatňování snížené sazby DPH v oblasti některých položek se přitom ještě před zasedáním Evropské rady stal předmětem kritiky především ze strany Německa.

Platnost 6. směrnice o DPH, která doposud řídila režim těchto produktů a služeb, zařazených do nižší sazby DPH má vypršet u některých položek a v případě některých členských států (včetně ČR) do konce roku 2005, do zvýšené sazby DPH by se tak mohly dostat např. opravy budov či jízdních kol. Členské státy se přitom nedokáží shodnout na tom, v kterých položkách má dojít k prodloužení uplatňování snížené sazby DPH. Z hlediska nových členských států je přitom klíčový požadavek, aby také ony měly možnost klíčová ustanovení této směrnice uplatňovat. Možnost přijetí dohody v otázce prodloužení platnosti směrnice je přitom sporná, může velmi lehce ztroskotat nejen na nedostatku konsensu členských států o ní samotné, ale také na krachu dalších jednání v rámci Evropské rady (o finanční perspektivě či o kandidatuře Makedonie na členství v EU).

Ke státům, které vůči britskému návrhu projevovaly připomínky náleží také Francie, která trvá na tom, aby ve snížené sazbě DPH figurovalo např. pohostinství, slibuje si tak zlepšení podmínek zaměstnávání v tomto sektoru.

Británie navrhuje prodloužení platnosti seznamu produktů a služeb se sníženou DPH až do konce roku 2010 a na návrh Francie též zařazení restauračních služeb do této kategorie, ostatní žádosti o rozšíření seznamu byly ze strany Velké Británie odmítnuty (např. litevská snaha dosáhnout prodloužení možnosti uplatňování snížené sazby DPH v oblasti služeb lokálních tepláren). S touto skutečností nesouhlasí především Německo, které poukazuje na to, že britský postoj k francouzské žádosti je projevem logiky tzv. balíkového jednání – Británie si tímto ústupkem Francii chce vynutit její souhlas se svým návrhem finanční perspektivy.

Také některé nové členské státy, jimž v nadcházejících letech vyprší přechodná období týkající se uplatňování snížené sazby DPH u některých služeb (právě lokální vytápění či konstrukční práce), ale i někteří starší členové poukazují na to, že se britský návrh neubírá správným směrem a neodpovídá na skutečné potřeby členských států (Slovensko, Dánsko, Švédsko).

Slovenský postup lze vztáhnout také ke skutečnosti, že současná vláda uplatňující velmi liberální politiku rovné daně pohlíží negativně na jakékoli snahy zpřísnovat daňovou harmonizaci na nadnárodní úrovni a zasahovat tak výrazněji do svobody členských států uplatňovat vlastní daňovou politiku. Britský návrh naopak v klíčových bodech podpořilo Rakousko. Dle vyjádření zástupců české delegace odjíždějící na prosincové jednání Evropské rady je z hlediska ČR důležité prosadit možnost prodloužení uplatňování snížené sazby DPH ze strany měst, obcí a regionů, které čerpají prostředky ze strukturálních fondů na jednotlivé projekty.

Hodnocení

Postoje jednotlivých sporných stran ilustrují těžkosti vyplývající z nutnosti přijmout určitou formu „daňového diktátu“, která na úrovni EU již nyní existuje a v řadě oblastí postrádá logiku (např. právě návrh na uplatňování snížené DPH v oblasti restauračních služeb, jenž má sloužit coby předmět „výměnného obchodu“ během jednání o finanční perspektivě, zatímco jiné požadavky jsou odmítány).

Správnou odpovědí na tento problém by zřejmě bylo úplné zrušení daňové harmonizace v oblasti nepřímých daní na evropské úrovni, trend v oblasti daňové politiky na úrovni EU je však spíše takový, že se harmonizační snahy stále více objevují

i v jiných oblastech, než je oblast daní nepřímých (dokumentem, který měl pravomoc nadnárodních institucí vůči členským státům v této oblasti posílit byla i evropská Ústava, snahy o prosazení některých jejích bodů v praxi se nyní, po referendech ve Francii a Nizozemí, objevují na úrovni projednávání sekundární legislativy).

1.3 KOMISE

Vzájemné uznávání dopravních přestupků

Komise při příležitosti ministerské konference o bezpečnosti silničního provozu v listopadu znovuoživila myšlenku předložit legislativní návrh, který by umožnil vzájemné uznávání dopravních přestupků ve všech státech EU.

Legislativní pozadí

V současnosti je otázka dopravních přestupků (a obecně úpravy silničního provozu) plně v kompetenci jednotlivých členských států. Princip volného pohybu osob v rámci EU však znemožňuje efektivní vymáhání právních přečinů, mj. i dopravních přestupků.

Komise proto dlouhodobě zvažuje zveřejnění návrhu, který by se pokoušel danou problematiku řešit. Žádné konkrétní parametry ale zatím nejsou známy. Komisař pro dopravu Jacques Barrot, zastávající legislativního řešení, jen prohlásil, že myšlenku vzájemného uznávání podporuje většina členských států.

Sporné body

Implementace legislativního řešení bude podle kritiků velmi nákladná a vyžádá si další administrativní kapacity. Krom toho jde po nedávném klíčovém rozsudku Evropského soudního dvora, týkajícího se práva označovat některé aktivity za celoevropské trestné činy, o další náznak infiltrace nadnárodní instituce do právního řádu národních států tam, kde to dosud minimálně nebylo běžné.

Zavedení navrhované normy s sebou ponese nutnost propojit národní registry řidičských průkazů a registračních značek, zvýšit kooperaci mezi zainteresovanými úřady i (pravděpodobně) harmonizovat některé dopravní přestupky (byť pravděpodobně bez určení jednotné výše pokut).

Další vývoj

Rakousko, předsednická země EU v první polovině roku 2006, bude podle svých zástupců brát náměty Komise v úvahu: bezpečnost na silnicích se má stát hlavní částí jeho programu v oblasti dopravy.

Další ministerské setkání na toto téma se očekává v březnu 2006. Lze předpokládat, že Komise právě tam (alespoň neformálně) zveřejní první návrh na vzájemné uznávání dopravních přestupků.

Právo požadovat tresty za porušení práva EU

Komise v listopadu dala najevo, že vyvodí důsledky ze zářijového rozsudku Evropského soudního dvora, který jí dal zapravdu v žalobě a rozhodl, že EU má (namísto členských států) právo požadovat kriminální sankce v případě porušení legislativy v oblasti životního prostředí, protože daná problematika spadá do komunitárního (nikoliv mezivládního) pilíře Unie.

Komise oznámila, že hodlá rozsudku využít ve smyslu posílení své pravomoci, protože kriminálních sankcí, které vycházejí z práva EU, je už nyní v platnosti celá řada. Konkrétně to znamená, že by měly být přijaty nové, revidované normy, jež budou brát v úvahu právě zmiňovaný rozsudek (bude změněna jejich právní báze).

Změny by se měly dotknout přečinů v oblasti padělání eura a platebních karet, praní špinavých peněz, mořského znečištění, pašování lidí, počítačových trestných činů a boje proti korupci v privátním sektoru.

Do přijímání uvedených norem by měl být plně zainteresován EP, který stál dosud při schvalování kriminálních sankcí vymahatelných přímo EU stranou. Komise zvažuje i úpravu otázky ochrany duševního vlastnictví a finančních zájmů EU.

Komise rozsudek přivítala s konstatováním o posílení demokracie v EU, britští konzervativci se naopak obávají „neviditelného“ posílení nadnárodních institucí na úkor pravomocí členských států.

Jeden z představitelů Komise prohlásil, že Komise netrvá na stanovení celoevropských kriminálních sankcí „za každou cenu“, jde jí pouze o využití práv, které má. Jinak řečeno, „pokud to bude nutné pro vymáhání práva EU, bude Komise schopna a ochotna přistoupit k harmonizaci trestů odnětí svobody za určité přečiny“.

Právní názory na danou záležitost se prozatím velmi různí, je ale pravděpodobné, že určitý „nadnárodní posun“ očekávat lze. Hlavním problémem nyní zůstává, zda legislativní autority – Rada a EP – přistoupí na návrh Komise, která chce v případě úpravy právních základů některých norem v souladu s rozsudkem uzavřít politickou dohodu o plném zachování jejich obsahu (v zájmu zajištění právní jistoty). Zdá se, že Rada vzhledem k tomu, že vydáním rozsudku spor s Komisí prohrála, bude zásadně proti a bude vyžadovat zcela nové projednání daných legislativních textů.

Televize bez hranic

Komise 13. prosince učinila zásadní obrat ve věci revize tzv. směrnice o televizi bez hranic. Navzdory mnoha předchozím ujištěním nakonec přistoupila k restriktivnímu návrhu, který by se měl vztahovat i na tzv. nelineární služby.

Pozadí návrhu

EP na začátku září konstatoval, že stávající podoba směrnice o televizi bez hranic je nevyhovující, protože nepokrývá celé spektrum nově se objevivších (především online) služeb, což může podle něj vést k ohrožení tzv. evropského audiovizuálního modelu. Komise se proto rozhodla připravit revizi šestnáct let staré normy.

Obsah návrhu

Návrh revize není navzdory očekáváním méně regulativní, ale naopak se pokouší do rámce směrnice včlenit i tzv. nelineární služby, které jsou zákazníkovi z podstaty věci „šity na míru“: internet, video on demand ap. Směrnice rovněž neumožňuje poskytovatelům audiovizuálních služeb vysílat takové množství reklamy, jaké uvádí za vhodné, max. 12 minut za hodinu.

Sporné body

Rozšíření „hranic“ směrnice o televizi bez hranic je problematické, protože nelineární služby nemohou naplňovat základní požadavek směrnice: vysílat určité množství evropské produkce, resp. reklamy.

Komise sice připouští, že je to pravda, zároveň však usiluje o „sladění“ nových služeb s těmi stávajícími, na něž se poměrně přísná pravidla vztahují. Řešením by proto měl být model pravidelného přezkoumávání, zda současná směrnice slouží svému účelu, a v případě, že ne, pak by se měla stát pravidla vztahující se na nelineární služby nedílnou součástí směrnice.

Další vývoj

Poskytovatelé nelineárních služeb se proti návrhu Komise okamžitě ohradili.

V rané fázi, nota bene před vánočními svátky, však nepřistoupili k žádným konkrétním krokům. Ty se čekají až začátkem příštího roku a podle některých pozorovatelů mohou nabýt i rozměrů aktivit před schvalováním směrnice o softwarových patentech.

1.4 RADA

1.4.1 COREPER

Plán rotace předsednictví EU

Na zasedání 12. prosince zveřejnil COREPER nový plán rotace předsednictví EU-25 do roku 2018. K jeho potvrzení došlo v rámci jednání Rady ministrů zahraničních věcí (Rada pro všeobecné záležitosti).

ČR předsednickou zemí v roce 2009

První z nových členských zemí, která bude předsedat EU, je Slovinsko (v první polovině roku 2008), ČR se dostane k předsednickému postu o rok později, v první polovině roku 2009. Podle dohody Rady by mělo dojít k modifikaci seznamu po přijetí Rumunska a Bulharska, tak aby se Bulharsko mohlo stát předsednickou zemí EU v druhé polovině roku 2019. Evropská ústava předvíдалa seskupování jednotlivých předsednictví do skupin po třech, v rámci jedné skupiny by jednotlivé členské země měly úzce koordinovat priority mezi sebou navzájem a spolupracovat.

Sporné body

Police ČR by v takovém případě nebyla příliš jednoduchá, v jedné skupině s ní totiž měly figurovat Francie a Švédsko. Systém úzké spolupráce předchozí a nastupující předsednické země již částečně funguje v rámci tzv. „trojky“ a je patrný zejména v práci Výboru stálých zástupců (COREPER), který předjednává agendu před jednáním samotných rad ministrů a rozhoduje o méně důležitých otázkách, podobně „trojka“ funguje na bázi stávajících mechanismů Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Povinnost skupinového předsednictví, sdílení a vzájemné koordinace agendy, tak jak jej předvíдалa Ústava však dosud v primárním právu zakotveno není. Státy, které se ujaly předsednictví EU v roce 2005, Lucembursko a Velká Británie, své priority úzce konzultovaly a koordinovaly v řadě oblastí (životní prostředí, sociální politika, za svůj společný cíl považovaly např. úsilí o prosazení balíku legislativy týkající se registrace, evaluace a autorizace chemikálií REACH). Dělo se tak však na více méně dobrovolné bázi, bude tedy otázkou, jakým způsobem bude ČR koordinovat své priority s jedním z největších a mocensky nejsilnějších aktérů evropské integrace, Francií, která hraje v EU momentálně především roli blokátora nezbytných reforem (CAP, rozpočtová politika EU, proces dalšího rozšiřování), a Švédskem, jednou z nejvyspělejších zemí EU s tradičním zájmem o environmentální témata, se

zájmem na zachování svého sociálního modelu a prozatímním nezájmem o vstup do eurozóny. Jaké priority bude právě ČR během svého předsednictví prosazovat, to je prozatím spíše otázkou, je však každopádně potřebné, aby k jejich vyprofilování došlo dříve, než jí bude hájení některých priorit silnějším partnerem vnuceno.

1.4.2 Rada pro dopravu, telekomunikace a energetiku

Třetí železniční balík

Rada ministrů dopravy se sešla 5. prosince. Na pořadu byla především otázka liberalizace železniční dopravy (tzv. třetí železniční balík) a formální přijetí návrhu o identitě leteckých společností (viz výše).

Ve věci celoevropských řídičských průkazů se navzdory očekávání žádný posun nekonal. Téma je stále velmi kontroverzní, než aby se na něm ministři shodli. Rámcově se pouze přiklonili k řešení v rámci šestadvacetiletého přechodného období.

V případě liberalizace na železnici se Rada přiklonila k původnímu návrhu Komise, který počítá s liberalizací osobní dopravy do roku 2010 (EP navrhoval rok 2008) na všech mezinárodních linkách v EU (byť by cestující dané linky využil jen k cestě v rámci jedné země).

Došlo tak k faktickému povolení tzv. kabotáže v osobní železniční dopravě, byť by podle Rady nemělo docházet k situacím, kdy si jednotliví provozovatelé budou zřizovat mezinárodní linky jen proto, aby pak konkurovali domácím přepravcům toho kterého členského státu. EP se staví za liberalizaci veškeré železniční dopravy do roku 2012, Rada však takový postoj odmítla s tím, že k navrhovanému datu je úplná liberalizace nerealizovatelná. Navíc ve společném prohlášení s Komisí tvrdí, že takový postup by byl v nesouladu s navrhovaným nařízením o kontraktech ve veřejné dopravě, které umožní udělovat veřejné zakázky na konkrétní vnitrostátní služby bez výběrových řízení.

Co se týče práv cestujících po železnici, další složky železničního balíku, rozhodla Rada ve prospěch začlenění méně ambiciózní, zato však proporcionalní Úmluvy o mezinárodní železniční přepravě (COTIF), jež je nyní pramenem mezinárodního práva.

Podle názoru Rady stačí v zájmu zajištění práv cestujících pouze její transponování do právního řádu EU a doplnění adekvátní formulace týkající se cestujících se sníženou mobilitou. Cestující tak např. získají právo na kompenzace při zpoždění spoje až do výše 50 % jízdného.

V návrhu certifikace vlakových posádek Rada při rozhodování sledovala vlastní kompromis z loňska, kdy se v tzv. obecných směrech přiklonila k relativně volnému režimu: certifikovat pouze strojvůdce a pouze ty, kteří řídí vlaky na mezinárodních linkách (tedy v souladu s návrhem o liberalizaci osobní železniční dopravy).

Trh s emisními povolenkami

Ministři odpovědní za oblast energetiky na svém zasedání 5. prosince vyzvali Komisi, aby co nejrychleji revidovala dosavadní pravidla fungování trhu s tzv. emisními povolenkami (zatím bez zapojení provozovatelů letecké dopravy – viz níže). Lze očekávat důsledky promítající se ve výsledných cenách mnoha produktů.

Legislativní pozadí

Trh s emisními povolenkami byl v EU spuštěn v lednu 2005 a má za cíl za pomoci regulačních opatření snížit celkovou produkci oxidu uhličitého průmyslovými firmami. Těm se však pouze zvyšují náklady na výrobu.

V pozadí stojí představa o Unii coby světovém lídrovi ve snižování produkce skleníkových plynů podle parametrů tzv. Kjótského protokolu. Dosavadní praxe však ukazuje, že EU není při naplňování své vize úspěšná – své emise snížila pouze o 1,7%, přičemž protokol požaduje 8% (a obecně se tvrdí, že globálnímu oteplování se tím stejně nezabrání). Poslední průzkumy navíc ukazují, že produkce CO₂ se má v následujícím období naopak zvýšit. Krom toho Velká Británie nalezla v rámci trhu s povolenkami cestu, jak navýšit vlastní limity na produkci skleníkových plynů tak, aby to odpovídalo jejím zájmům. Její postup fakticky schválil i Evropský soudní dvůr.

Obsah návrhu

Navzdory uvedeným skutečnostem Rada i Komise trvají na oprávněnosti trhu s emisními povolenkami, a naopak jej chtějí ještě zpřísnit. Rada nicméně Komisi požádala, aby jej uvedla v soulad s požadavky Lisabonské strategie na posilování růstu a konkurenceschopnosti evropské ekonomiky.

Sporné body

Zástupci průmyslu trh s povolenkami dlouhodobě kritizují. Zvyšuje jejich náklady a ve výsledku i ceny výsledných produktů. Navíc nijak nepřispívá k naplňování zásad volného trhu, spíše naopak. Řešením by bylo vedle byrokratických nařízení (nebo namísto nich) počítat i s technologickými inovacemi schopnými snížit množství emisí skle-

níkových plynů. Kromě podobných nebo vyšších účinků, než jaké má současná strategie trhu s povolenkami, by došlo i k žádoucímu oživení evropských výzkumných pracovišť a k přirozenému posílení evropské konkurenceschopnosti.

Další vývoj

S posuny v dané věci se počítá v průběhu příštího roku.

Zprávu o dosavadním fungování trhu s emisními povolenkami předloží Komise do 30. června. Formální legislativní návrh pak bude zveřejněn nejprve na konci roku 2006.

1.4.3 Rada pro životní prostředí

Trh s emisními povolenkami a letecká doprava

Rada ministrů životního prostředí na svém zasedání 2. prosince vyzvala Komisi, aby do konce roku 2006 zveřejnila konkrétní legislativní návrh, jak zainteresovat provozovatele letecké dopravy do trhu s tzv. emisními povolenkami. Cílem je zredukovat dopad odvětví na proces globálního oteplování.

Pozadí návrhu

Komise své komuniké vydala už v září. Navrhla v něm několik možností postupu včetně začlenění letecké dopravy do trhu s povolenkami. Rada její názor podpořila s tím, že výsledné řešení má (bez dalšího) vyvažovat ekologické a ekonomické požadavky.

Ministři Komisi rovněž požádali o detailní analýzu ekologických, ekonomických a sociálních dopadů navrhovaného řešení.

Obsah návrhu

Nová pravidla by se měla dotknout všech letů v rámci EU – ať už půjde o vnitrostátní nebo mezinárodní lety unijních či jiných společností. Cena cestovního by se v důsledku opatření neměla zvýšit o více než 9 € (v případě zpáteční letenky).

Sporné body / Reakce aktérů

Mezinárodní asociace leteckých přepravců (IACA) vyjádřila k návrhu Rady a Komise pochybnosti. Namísto legislativního řešení IACA požaduje „vícecestnou“ strategii, která by počítala např. i s technologickými inovacemi.

Nová norma je podle IACA zbytečná a navíc představuje další z normativních omezení, která se v poslední době na oblast letecké dopravy snášejí. V podobném duchu se vyjádřil i „externí aktér“, americká Federální asociace pro letectví (FAA).

Další vývoj

Analýza, jíž žádá Rada po Komisi, by měla být hotova v průběhu první poloviny příštího roku a legislativní návrh bude pravděpodobně představen do konce roku 2006.

Se zapojením leteckých přepravců do trhu s emisními povolenkami se počítá nejdříve v roce 2008.

1.4.4 Rada pro zaměstnanost, sociální politiku a otázky zdraví a spotřebitele

Směrnice o pracovní době

Ministři sociálních věcí se 8. prosince zabývali prakticky výhradně problematikou dlouho projednávané směrnice o pracovní době. K dohodě však kvůli zásadním rozporům opět nedospěli.

Pozadí návrhu

Britské předsednictví 5. prosince představilo kompromisní návrh, zachovalo v něm však možnost zaměstnávat na základě individuální dohody i na úvazky nad 48 hodin týdně. Podpořila jej většina nových členských zemí, proti se postavila především Francie s Belgií, Španělskem, Řeckem, Kypr, Portugalskem a Maďarskem.

Tyto státy naopak počítají s postupným zánikem tzv. opt-out klauzule a staví se za přísnější ochranu zaměstnanců, která je podle zastánců opt-out v přímém rozporu se snahami EU zvýšit svou konkurenceschopnost na světovém trhu.

Obsah návrhu

Velká Británie v průběhu vyjednávání ze svých cílů výrazně slevila a z opt-out coby pravidla byla ochotna udělat výjimku. Nakonec to ale nestačilo. I přesto, že lucemburský zástupce přišel s návrhem, jak uspokojit obě strany sporu: povolit opt-out za přesně stanovených podmínek.

Sporné body

Spor ministrů nakonec skončil na tom, jak vlastně opt-out definovat – zda jej vztahovat k zaměstnanci, nebo pracovní smlouvě. Ve druhém případě by mohl zaměstnanec uzavřít několik smluv a zákaz opt-out tak legálně obejít.

Další vývoj

Rada se bude otázkou směrnice o pracovní době zabývat znovu až za rakouského předsednictví. Navzdory optimismu, který vyjádřil komisař Vladimír Špidla, však zdaleka neexistuje přesvědčení, že by se v následujícím půlroce mělo ve věci směrnice výrazněji postoupit kupředu. Sociální partneři jednání

Rady nekomentovali s odůvodněním, že se nebudou vyjadřovat k něčemu, co se vlastně neudálo.

1.4.5 Rada pro hospodářskou soutěž

REACH

Na mimořádném jednání Rady pro hospodářskou soutěž 13. prosince byl pro některé komentátory překvapivě dosažen konsensus o balíku několika desítek směrnic týkajících se registrace, evaluace a autorizace chemikálií.

Legislativní pozadí

REACH již na podzim 2005 schválil v plénu i EP. Rozhodnutí Rady je právem považováno za jeden z úspěchů britského předsednictví, které považovalo tuto legislativu za jednu ze svých politických priorit, ještě před zasedáním Rady se navíc očekávalo, že o odložení rozhodnutí požádá především Německo.

Sporné body a pozice jednotlivých aktérů

Německo hájilo během složitých kontroverzí obklopujících REACH především zájmy svých velkých výrobců chemikálií, REACH totiž výrazně zpřísňuje pravidla pro registraci a obchodování s 30 000 chemikáliemi. Nad návrhem se střetly nejen různé resortní rady ministrů (především Rada pro hospodářskou soutěž a Rada pro životní prostředí) a jednotlivé výbory EP, ale také různá lobbyistická sdružení (zástupci velkých průmyslových výrobců UNICE, malých a středních podnikatelů UEAPME, spotřebitelů BEUC, evropské obory sdružené v ETUC a především různé skupiny hájící zájmy environmentální od Greenpeace po WWF). Výsledkem jejich masivního lobbyingu byla publikace desítek studií dokazujících na jedné straně nezbytnost přijetí REACH pro ochranu zdraví člověka i životního prostředí, na druhé straně poukazující na ekonomické ztráty, které nákladná registrace, nová byrokratizace a přísnější podmínky platící pro výrobce i obchodníky s chemikáliemi, přinese. Jen EP a jednotlivé výbory, v nichž byl návrh projednáván připojil k původnímu návrhu Komise (i pod vlivem lobby) téměř 1000 pozměňovacích návrhů.

Výsledný verdikt Rady

Rada se nakonec rozhodla z těchto pozměňovacích návrhů přijmout ty, které více hovořily ve prospěch environmentálních zájmů, ulevovaly však zároveň zátěži, kterou REACH uvaluje na malé a střední výrobce (k nimž náleží i většina výrobců českých, jež se z pochopitelných důvodů obávali, že REACH dále zdeformuje konkurenci, které jsou vystaveni).

Skupinu, která může být s výsledným návrhem nejméně spokojena, tedy představují zástupci velkých chemických producentů v UNICE. Nejspornější bod jednání, který ještě čeká na dořešení ze strany expertních skupin představovala problematika autorizace a možností nahrazovat chemikálie substituty, což je otázka citlivá jak z environmentálního hlediska, tak z hlediska ekonomického (přísná pravidla autorizace mohou vést k dílčí monopolizaci v odvětví). Podobným problémem byla otázka lhůt pro platnost autorizace, EP navrhoval povinnost žádat po pěti letech o novou autorizaci u chemických produktů, Rada odmítla tuto striktní hranici s poukazem, že vypršení lhůty autorizace by mělo být ponecháno na Evropské chemické agentuře, která o nich bude rozhodovat. Rada navíc prosazuje, aby praktické dopady REACH (především jeho vliv na trh s chemikáliemi) byly po dvou letech přezkoumány. Dá se očekávat, že vliv zpřísnění pravidel regulace a autorizace chemické výroby a jejich přesun na nadnárodní úroveň, bude nemalý.

1.4.6 Rada pro zemědělství

Reforma cukerního pořádku

Na zasedání Rady ministrů zemědělství 24. listopadu byla schválena dlouho očekávaná reforma cukerního pořádku, kterou více než rok obklopovaly v evropských institucích vášnivě diskuse.

Legislativní pozadí

Jednalo se už o třetí návrh Komise poté, co první návrh z července 2004 byl odmítnut řadou členských zemí (především z řad nových členů), v jejichž případě by reforma de facto uměle omezovala a likvidovala produkci cukru, z někdejší soběstačných producentů a exportérů by se tedy stávali importéři v zájmu zachování produkce cukru v některých starších členských státech (Německo, Francie). Druhý návrh Komise z prosince 2004 poté znamenal pouze kosmetické změny, navíc přinášel mnohem menší snížení zaručené výkupní ceny cukru v EU, než bylo původně plánováno. Teprve třetí návrh Komise

prošel rozhodováním Rady, částečně především pod tlakem WTO, která požadovala vyřešení otázky tržního režimu cukru v EU do zahájení summitu v Hong Kongu.

Obsah schváleného návrhu

Garantovaná cena cukru v EU by se podle něho měla snížit o 36 %, podstata tržní regulace, jíž produkce cukru na evropském trhu stále v masivním měřítku podléhá, se však nemění.

Nový návrh již současně neobsahuje vysoce spornou klauzuli, která umožňovala přesun produkčních kvót na cukr pro jednotlivé výrobce napříč hranicemi členských států, což by vedlo ke skutečnému přesunu produkce cukru ze zemí, které byly uměle označeny za nekonkurenceschopné (byla jim vypočtena nižší výrobní kvóta pro dotovaný cukr a figurovaly mezi nimi všechny nové členské státy včetně ČR) do „konkurenceschopných“ zemí s vyšší kvótou (která měla slučovat původní výrobní i vývozní kvótu). Současně návrh obsahuje vyšší kompenzace pro cukrovary, které budou muset kvůli ztrátě výrobních dotací ukončit produkci.

ČR a reforma cukerního pořádku

Pro ČR, kde produkce cukru v důsledku restrukturalizace a orientace trhu na země EU během 90. let až do současnosti již poklesla (stále jsme však 2. největším producentem cukru mezi novými členskými státy po Polsku), neznamená úplnou likvidaci produkce cukru, jakou by přinesl původní návrh reformy, snížení garantované ceny, krácení kvót i členění „konkurencí“ zemí EU-15, v nichž bude masivnější dotování pokračovat, však další útlum přinese. K aktérům, které očekává v souvislosti s reformou cukerního pořádku největší ztráta, paradoxně náleží chudé země Afriky, Karibiku a Pacifiku, jejichž preferenční dovoz cukru do EU za snížená cla dosud zajišťovaly dohody, které těmto zemím částečně umožňovaly profitovat z pravidel CAP (produkovat i vyvázet s vývozní dotací). Snížení garantované ceny cukru, které na půdě WTO masivně požadovaly Brazílie, JAR či státy jihovýchodní Asie, se tedy dotkne především těchto výrobců.

II. AKTUÁLNÍ PROBLÉMY

2.1 BUDOUCNOST EU

Rozšiřování EU

Otázka dalšího rozšiřování EU byla na přelomu listopadu a prosince spojena především s vývojem událostí týkajících se západního Balkánu.

Chorvatsko a Makedonie

V otázce Chorvatska, kde bylo rozhodnuto o zahájení přístupových rozhovorů simultánně s rozhodnutím týkajícím se Turecka (v říjnu 2005), byla odstraněna jedna z formálně často citovaných hlavních překážek jeho cesty do EU: chorvatským orgánům činným v trestním řízení se podařilo zatknout generála Ante Gotovinu figurujícího na seznamu válečných zločinců YCTI (Mezinárodní soudní tribunál pro bývalou Jugoslávii). Současně byla v prosinci diskutována otázka případné perspektivy vstupu Makedonie do EU ve smyslu přijetí její kandidatury ke členství v EU.

Rozšiřování EU jako oběť jednání o finanční perspektivě?

Problém možného sblížení Makedonie a EU se ovšem stal určitou obětí hysterie obklopující otázku jednání o budoucí finanční perspektivě. Především Francie naznačila, že bude vetovat makedonskou kandidaturu a zablokuje další rozšiřování seznamu kandidátů na členství v EU, pokud nebude respektováno její stanovisko k návrhu finanční perspektivy (především odmítání jakékoli reformy CAP a přijetí kompromisního britského návrhu, který základní parametry financování CAP zachovává překvapivě bez výrazných změn). Hlasy komentátorů hovoří o tom, že případná nedohoda o finanční perspektivě zablokuje další postup v rozšiřování EU, a to i pokud jde o státy, v jejichž případě bylo o zahájení přístupových rozhovorů již rozhodnuto (Chorvatsko, Turecko).

Hodnocení

Jako by se tedy vracela atmosféra obklopující někdejší kontroverze ohledně evropské Ústavy. V případě jejího nepřijetí se též hovořilo o možnosti zablokování procesu rozšiřování EU i celého integračního procesu jako takového. Nutno ovšem podotknout, že v tomto případě je situace vážnější,

na rozdíl od euroústavy, která hrála do značné míry i symbolickou úlohu zástěrky skutečných současných problémů evropské integrace, otázka finanční perspektivy představuje hmatatelnější problém, přestože částky, o něž se jednotlivé členské státy přou, též nepředstavují garantované sumy peněz, spíše garantované možnosti.

Rumunsko a Bulharsko

Znepokojení se objevuje i na straně Rumunska a Bulharska, které by měly vstoupit do EU 1. ledna 2007, francouzský prezident Chirac totiž přímo prohlásil, že Francie zablokuje jakékoli další rozšiřování EU pokud k dohodě o nové finanční perspektivě nedojde. K tomu lze podotknout, že rozšíření členské základny o Rumunsko a Bulharsko vyžaduje jednomyslnou ratifikaci všemi členskými státy, Parlament ČR o něm svým hlasováním kladně rozhodl v prosinci 2005. Na úsvitu jednání Evropské rady o finanční perspektivě se proti možnosti blokáce a umělého omezování přijímání dalších kandidátů na členství a spojování této otázky s problémem přijetí nové finanční perspektivy vyslovilo ze starších členů např. Dánsko i to však podpořilo odmítavé francouzské stanovisko k reformě CAP, naproti tomu žádalo další krácení britského rabatu.

2.2 FINANCE EU

Jednání o britských návrzích finanční perspektivy 2007-2013

Otázka financování aktivit EU pro nadcházející období let 2007-2013 představovala v závěru roku 2005 de facto synonymum problému budoucnosti EU.

V prosinci 2005 vyvrcholilo období, které započalo v červnu téhož roku po odmítnutí návrhu Komise a kompromisního návrhu lucemburského předsednictví ohledně nové sedmileté finanční perspektivy. Odmítnutí, či lépe řečeno patová situace, do níž se finanční výhled EU dostal v důsledku nemožnosti shody členských států a jejich nejvyšších představitelů na jednání Evropské rady vycházelo primárně ze strany Velké Británie, která se tak 1. července ujímala předsednictví EU s ambiciózním úkolem

předložit nový návrh finanční perspektivy, který by pokud možno směřoval také k výraznější reformě struktury a systému financování evropského rozpočtu (především pokud jde o výdaje).

Finanční perspektiva z hlediska Velké Británie

Britský premiér Blair představoval hlavního kritika dosavadního systému, v němž přibližně 45 % evropského rozpočtu směřuje do sektoru zemědělství. Následující měsíce ovšem ukázaly, že britské předsednictví bude ve snaze o radikální reformu financování EU poměrně silně omezeno realitou vycházející z konsensu Evropské rady z roku 2002, podle nějž nemá docházet k výraznější reformě financování právě zemědělského sektoru až do roku 2013. Z této skutečnosti (podpořené neústupností zainteresovaných stran, zejména Francie) musely vycházet také nové návrhy finanční perspektivy, které Velká Británie v prosinci 2005 předložila. Ne vždy se s požadavky starších členských zemí, které žádaly zachování přísunu finančních prostředků především pro sebe (své zemědělce, své regiony), vypořádala tak, aby uspokojila také nové členy očekávající od svého členství v EU také více financí z evropského rozpočtu.

Finanční perspektiva na prosincovém summitu Evropské rady

Vyvrcholení diskuse o nové finanční perspektivě v druhé polovině roku 2005 mělo přijít na summitu Evropské rady ve dnech 15. – 16. prosince. Její nervózní a vyostřený charakter ještě podtrhovala skutečnost, že Francie předem vyhlásila, že bude vůči projednávaným tématům uplatňovat maximalistickou variantu: „nic není dohodnuto pokud není dohodnuto vše“. Rozhodla se tak spojit s hlavním problémem projednávání nové finanční perspektivy také dílčí otázky 6. směrnice o DPH a uplatňování snížené sazby DPH pro některé kategorie zboží a služeb a otázku možnosti omezování počtu dalších kandidátů na členství v EU (v souvislosti s projednáváním kandidatury Makedonie).

První britský návrh a jeho sporné body

Velká Británie prezentovala první verzi svého návrhu finanční perspektivy 5. prosince. Návrh obsahoval oproti původnímu návrhu Komise a lucemburské verzi, která se v podstatných bodech od návrhu Komise příliš neodlišovala (především pokud jde o finanční stropy navrhované v jednotlivých nadpisech-prioritách) snižování finančních stropů ve všech položkách pro jednotlivé roky sedmiletého období (zvláště patrné to bylo v obou podsložkách nadpisu 1, který má být věnován plnění cílů Lisabonské agendy, nad-

pis 1a obsahuje podporu konkurenceschopnosti, ekonomického růstu a zaměstnanosti, tedy např. podporu projektů určených k rozvoji malých a středních podniků; nadpis 1b tvoří známá kohezní politika, tedy podpora strukturálních fondů určených k financování zaostávajících regionů, běžných projektů regionálního rozvoje či infrastruktury).

Předmětem kontroverzí, s nimiž se proti britskému návrhu postavili především reprezentanti nových členských států, se staly hlavně prostředky určené pro strukturální fondy, tedy pro financování programů a projektů regionálního rozvoje, včetně fondu kohezního určeného pro financování regionů, jejichž HDP na osobu nedosahuje 90 % průměrného HDP Unie (dle stávajících kritérií náleží k těmto regionům všechny části ČR s výjimkou hlavního města Prahy). Nešlo přitom ani tolik o absolutní čísla financí přidělených pro jednotlivé roky nadpisu Koheze (nadpis 1b dle nové nomenklatury navrhované finanční perspektivy), ale především o nastavené podmínky pro čerpání financí ze strukturálních fondů. Právě kohezní fond tvořil během prvního roku našeho členství v EU významnou příjmovou položku (i díky tomu, že do něj byly převedeny některé prostředky z předvstupního fondu ISPA), právě zde tedy ČR během roku 2004 čerpala o několik milionů eur více prostředků než bylo původně plánováno během kodaňských jednání o financích přidělených do roku 2007 jednotlivých novým členským státům na základě nyní platné finanční perspektivy Agendy 2000. Podstatně nižší bylo čerpání z jiných strukturálních fondů, kde přísnější a různě modifikovaná kritéria, čerpání je vázáno na projekty a jejich úspěšnost a vyžaduje různou míru spolufinancování od žadatele o příslušný projekt. ČR, stejně jako další nové členské státy měla proto výrazný zájem na tom, aby se podmínky jejího přístupu především k prostředkům Kohezního fondu výrazněji nezhoršovaly.

Problém financování regionální politiky v EU-25 a britský rabat

Britský návrh se ovšem musel vypořádávat se skutečností, že rozšíření EU o 10 nových členských zemí, jejichž regiony většinou spadají do „kohezní skupiny“ příjemců evropských financí, staví EU a její rozpočtovou politiku před dvojí dilema: má znamenat rozšiřování navýšení rozpočtu? A pokud ne, jak se postavit vůči státům a regionům, které v důsledku přijetí nových členů nárok na podporu ze strukturálních fondů (především fondu kohezního) ztrácejí (protože se stávají relativně bohatšími)?

Velká Británie coby čistý rozpočtový plátec odmítla variantu navyšování evropského rozpočtu již

v červnu 2005 na zasedání Evropské rady (Komise navrhovala zvýšení rozpočtových stropů v nové finanční perspektivě až na 1,24% GNI EU). Británie odmítla i úspornější variantu lucemburského předsednictví navrhuující maximální výdajový strop evropských rozpočtů pro roky 2007–2013 na 1,06% GNI EU. Namísto toho přišla s variantou blížící se původnímu postoji tzv. „gangu šesti“ čistých plátců, kteří odmítali platit do evropského rozpočtu více za účelem větších výdajů po rozšíření – navrhovala strop ve výši 1,03%, situaci čerpání ze strukturálních fondů přitom řešila dvojím způsobem: trvala na tom, aby roční míra čerpání ze strukturálních fondů u všech členů (ať nových či starších) nepřesahovala 4% jejich ročního HDP. Regiony postupně ztrácející v rámci EU-25 nárok na čerpání fondů (v prvním sledu se to týkalo především některých španělských regionů) měly být rozděleny do několika skupin, nárok na čerpání prostředků jim přitom měl být snižován postupně, rozfázováním do několika let. Návrh současně zpříšňoval podmínky pro čerpání prostředků z Kohezního fondu. Zachovával přitom zvláštní podmínky tzv. „odlehých regionů“ v rámci starších členských států EU (Madeira, některé z Kanárských ostrovů, horské, alpské a severské oblasti některých členských států, na něž se vztahují nejen zvláštní klimatické a hospodářské charakteristiky, ale také možnost čerpat zvláštní finanční prostředky v rámci programů regionálního rozvoje). Za zmínku stojí, že podobná kategorie znevýhodněných regionů nebyla stanovena v rámci nových členských států, v britském návrhu ji částečně nahrazovaly zvláštní možnosti zvýhodněného čerpání financí strukturálních fondů pro některé východopolské regiony a některé oblasti v Pobaltí. Británie současně nabízel, že se vzdá části svého rabatu, jehož prostřednictvím jsou jí každoročně navraceny 2/3 rozpočtových příspěvků, jednotlivé státy na výplatu britského rabatu každoročně přispívají, Británie však přesto zůstává čistým plátcem do rozpočtu EU.

Fond pro boj s následky globalizace

Kontroverzní položkou britského návrhu, o níž se bohužel v kritikách přicházejících z řad nových členských zemí hovořilo málo, byla idea vytvoření Fondu pro kompenzaci následků globalizace, s níž britský premiér (podporovaný např. německou či francouzskou stranou) přišel již během summitu hlav států a vlád v Hampton Court. Tento fond by se měl snažit reagovat na praktické důsledky tolik skloňovaných pojmů „sociální dumping“ či „daňový dumping“, o nichž v obavách často hovoří představitelé starších členských států, potýkajících se s ekonomickými a sociálními problémy.

Mělo by jít o jakési ad hoc kompenzování skutečnosti, že v důsledku např. nízkého zdanění investic či investičních pobídek v nových členských státech dochází k přesunu investic na východ, k příchodu levné pracovní síly, přílivu levných produktů ze třetích zemí, jemuž se v současnosti EU již nemůže natolik účinně bránit prostřednictvím protekcionismu a cel, je-li tlačena k přijetí podmínek liberalizace světového obchodu na půdě WTO. Z podobného fondu by se možná mohla financovat i obnova některých evropských měst devastovaných v důsledku nepokojů vyvolaných převážně přistěhovalci ze třetích zemí (tak, jak se to stalo během podzimu 2005 v Paříži a dalších městech Francie, předseda Komise Barroso následně poněkud překvapivě rozhodl o ad hoc alokaci mimořádné finanční pomoci Francii prostřednictvím fondu URBAN). Zajímavé přitom je, že tento nový fond určený k vypořádávání se s následky globalizace neměl figurovat v žádném z nadpisů nové finanční perspektivy, měl tvořit jakousi „fluidní položku“, která existuje „všude a nikde“, může čerpat prostředky z rezerv jakéhokoli nadpisu a jejich maximální strop není nikde stanoven.

Reakce na první britský návrh

Reakce řady nových členských států na podmínky britského návrhu byly poměrně ostré. Ostře se vyjadřovali především zástupci Polska, kteří upozorňovali na skutečnost, že dochází ke krácení možnosti čerpání pro nové členy, zatímco vůči starším členům je udržována politika maximální snahy zachovat či jen velmi postupně snižovat nároky, které jim dosud příslušely.

Rysy tohoto přístupu nacházeli Poláci též v nadpisu 2 (Ochrana přírodních zdrojů, ve skutečnosti však majoritně zemědělská politika, tedy současná hlavní položka výdajů evropského rozpočtu). Britský návrh částečně krátil výdaje pro fond rozvoje venkova (EAFRD), určené do značné míry pro nové členské státy, k výraznějším změnám však nedocházelo v případě výdajů financujících tržní operace a přímé platby (určené v plné výši pro starší členy, noví členové na základě kodaňských podmínek čerpají pouze postupně se navyšující část přímých plateb, která má dosáhnout 100% částky nárokové staršími členy až v roce 2013, respektive 2014). Polské odmítavé stanovisko k britskému návrhu bylo tedy ovlivněno především těmito skutečnostmi.

Někteří noví členové (např. Slovensko) kritizovali i tu skutečnost, že britský návrh oproti původním ambicím nepřikročil k výraznější reformě financování (především společné zemědělské politiky, která by vedla k reformě této citlivé oblasti jako takové a že v této položce de facto konzervoval stávající stav).

Slovenský premiér Dzurinda se vyjadřoval značně kriticky i k navrhovanému Fondu pro boj s následky globalizace, z něž by měly profitovat opět především starší členové. Celkově lze však zhodnotit, že stanovisko Slovenska, Maďarska, ale též ČR k prvnímu britskému návrhu bylo značně měkčí než zcela odmítavý postoj Polska či Litvy. Premiér Paroubek dokonce hovořil o tom, že by bylo potřebné britský návrh přijmout jako určitý nutný kompromis. Zřejmě tak postupoval v duchu úvahy: lépe nějakou finanční jistotu pro nadcházejících 7 let, byť pro nás ne zcela výhodnou, nežli žádnou (v tomto názoru se rozcházel s britským ministrem zahraničí Jackem Strawem, který v přesně opačném smyslu zdůrazňoval, že pro Británii je přijatelnější dohoda žádná nežli dohoda špatná).

Hodnocení

Neústupné postoje na mnoha stranách (Německo a Francie nesouhlasící s hlubokou reformou zemědělské politiky, Velká Británie a další noví členové odmítající výrazné navýšování rozpočtu, noví členové nesouhlasící s krácením svých možností pro čerpání evropských financí, Španělsko, Řecko, Portugalsko, tedy tzv. „kohezní skupina“ nesouhlasící s návrhem, který by výrazně vedl ke krácení jejich dosud nárokováných možností čerpání) by tak mohly vést k nepřijetí finanční perspektivy, což je politika vyhovující především čistým plátcům. Rozpočtové prostředky by poté bylo nutno stanovovat rok od roku prostřednictvím běžné rozpočtové procedury, tak, jak tomu bylo před přijetím první finanční perspektivy (Delorova balíku I v 80. letech). Hovořit poté o jakýchkoli zárukách toho, že bude ČR z evropských fondů dostávat více, než do nich coby rozpočtový plátec odevzdává, by tak bylo scestné. Velká Británie již ohlásila, že pokud nedojde ke shodě na novém návrhu finančního výhledu, který zveřejnila před posledním zasedáním Evropské rady v roce 2005 14. prosince, je připravena vetovat všechny další návrhy, které během roku 2006 vzejdou od rakouského i následujícího finského předsednictví.

Druhý britský návrh

Nový britský návrh neobsahoval oproti návrhu zveřejněnému 5. prosince významnější inovace, pokouší se pouze o navýšování prostředků v některých položkách týkajících se strukturálních fondů (o přibližně 2,5 mld. €), přísnější podmínky pro jejich čerpání modifikoval pouze částečně (částka má být ve prospěch nových členských států postupně uvolňována tak, aby nedošlo k okamžitému přesunu prostředků od regionů majících nárok na tyto prostředky v rámci tradičních příjemců z EU-15 k regionům nových členských států). Z hlediska absolutních čísel je tedy

na první pohled výhodnější pro nové členské státy než návrh první, způsob, jakým nastavuje možnosti čerpání však zřejmě naznačuje, že mezi novými členy bude docházet k diferenciaci – některé z nich budou mít ztížený nárok pro čerpání ze strukturálních fondů, přičemž ČR se vyskytuje v nepříliš výhodné pozici státu, který možná bude vzhledem k růstu HDP o nárok na čerpání z některých fondů postupně přicházet, zároveň však ještě není natolik „bohatou“ zemí, aby prostředky např. na obnovu infrastruktury vůbec nepotřeboval.

Reakce na druhý britský návrh

Postoj nových členských zemí byl opět poněkud rozdělen, i když se státy tzv. Visegrádské čtyřky pokusily o formulaci společného stanoviska spolu se státy Beneluxu, které apelovalo na výraznější zvýhodnění chudších a menších členských států v jednáních o finančním výhledu. Někteří z nových členů britský návrh odmítají zcela (Polsko, Litva, Maďarsko), jiní apelují na jeho přijetí a označují novou britskou variantu za významný posun vpřed (Estonsko, Slovensko). ČR opět prezentovala ústy ministra zahraničí Svobody poněkud bezbarvý postoj v duchu toho, že je třeba o kompromisním návrhu jednat a v modifikované podobě se případně přiklonit i k jeho přijetí.

Finanční perspektiva a Komise

Předseda Komise Barroso mezitím na úvod jednání Evropské rady, která o osudu britského návrhu rozhoduje, prohlásil, že jeho Komise podporuje fundamentální reformu evropských financí a rozpočtové politiky jako takové, má se o ní jednat ale teprve po roce 2008 (v této ideji Barrosa podpořil též britský premiér Blair), nyní je podle jeho slov klíčovou potřebou přijmout finanční výhled pro období 2007-2013.

Barroso tedy tímto svým prohlášením opět nevybočuje z již několikrát aplikované politiky (např. v kauzách evropské ústavy, revidované Lisabonské agendy, Paktu stability a růstu, v otázce liberalizace volného pohybu služeb či další reformy CAP), která odráží skutečnost, že současná Komise (nebo alespoň její část) si uvědomuje podstatu problémů evropské politiky, má však málo síly čelit tlakům různých zájmů nyní již velmi heterogenní členské základny EU-25, a proto řešení těchto problémů poněkud rozpačitým způsobem odsouvá, což do určité míry zpochybňuje její schopnosti i důvěryhodnost.

Dílčí výsledky jednání Evropské rady

Poslední zprávy mapující vývoj jednání o finanční perspektivě na půdě Evropské rady 15. prosince již naznačovaly, že nový britský návrh

nebude přijat na základě spojené opozice současného největšího příjemce financí v oblasti zemědělské politiky (Francie) a jednoho z nových členů, který v souvislosti se svým vstupem do EU doufal v největší profit ze strukturálních fondů (Polsko).

Proti britskému návrhu se postavilo také Německo, jeden z nejdůležitějších činitelů v debatě o rozpočtovém výhledu coby největší čistý plátec (v absolutních číslech). Návrh kritizovali též předsedové politických frakcí v EP, s nimiž se Tony Blair sešel 15. prosince ve Štrasburku, trvali na navýšení rozpočtového stropu finanční perspektivy na 1,08% GNI EU. Tony Blair se přitom hájil poukazem, že jeho prvotním úmyslem bylo předložit návrh masivnějších, avšak podstatně obsahově reformovaných rozpočtových výdajů, narazil však u svých partnerů z řad předsedů vlád členských států na nepřekonatelný odpor. Současně se vyjádřil k myšlence učinit do budoucna jednání Evropské rady i Rady ministrů průhlednějšími a více přístupnými veřejnosti, což je představa, k jejímuž naplnění se Evropská rada zavázala již před dvěma lety, jednání za zavřenými dveřmi však jako úzus v činnosti těchto institucí nadále přetrvávají. Nyní s iniciativou na učinění jednání Rady ministrů transparentnějšími přichází ve stínu sporů o nové finanční perspektivě Vleka Británie coby předsednická země.

Druhý britský návrh finanční perspektivy byl nakonec ještě ten večer v rámci prvního dne jednání Evropské rady odmítnut. Premiér Tony Blair vzápětí ohlásil úmysl předložit do konce prosincového jednání Evropské rady ještě třetí návrh.

Zdá se tedy, že Velká Británie svůj úmysl dospět ke konsensu na nové finanční perspektivě nevzdává, výsledky však optimistická očekávání nenaplní.

Výsledky Evropské rady prosinec 2005

Oproti mnoha očekáváním právě třetímu návrhu Tonyho Blaira se podařilo de facto až během „třetího dne“ jednání, 17. prosince přibližně ve 3 hodiny ráno SEČ uspět.

EU tak navzdory velmi silným a oprávněně skeptickým hodnocením dospěla k dlouho očekávané shodě na podobě finanční perspektivy pro roky 2007–2013.

Úspěšný třetí Blairův návrh vyčleňuje pro celé sedmileté období celkovou částku ve výši 862 mld. euro, tak dlouho diskutovaná otázka celkového rozpočtového stropu tedy byla nakonec stanovena na 1,045% souč. GNI EU.

K podstatným změnám oproti současnému způsobu financování politických aktivit EU náleží:

1) Dochází ke krácení výše britského rabatu o 10,5 mld euro.

O tuto celkovou částku tedy bude Británie získávat zpět méně peněz, které do evropského rozpočtu vkládá v důsledku toho, že je masivním čistým plátcem s komparativně minimálními výhodami ze strukturálních fondů. Bude to tedy znamenat, že Velká Británie bude v následujícím sedmiletém období na svém členství v EU finančně prodělávat zhruba o 10,5 mld euro více než dosud, i když totiž získávala rabat, stále figurovala coby velký čistý plátec.

2) Dle prohlášení Tonyho Blaira nemusí být dohodnutá strukturální podoba finanční perspektivy definitivní pro celé období 2007–2013. Dohodl se totiž současně s předsedou Komise Barrosem a zástupci dalších členských zemí na tom, že v letech 2008–2009 by mělo dojít k hlubší reformě financování EU, která by tak mohla poněkud změnit strukturu perspektivy ještě před rokem 2013.

Tuto dohodu lze hodnotit na jedné straně jako jakýsi „gentlemanský kompromis“ poté, co se Blairovi nepodařilo nalézt politickou podporu pro rozsáhlou reformu evropských financí již nyní, na druhé straně jako oddálení kroků, jež bude nutno v budoucnosti podniknout. Možnost revize finanční perspektivy v průběhu jejího sedmiletého období přitom není novinkou, podobně docházelo k revizi současně platné Agendy 2000 v roce 2002 (s platností od roku 2004), v souvislosti s východním rozšířením. Oba tyto výsledky stejně jako celkové kladné přijetí třetího britského návrhu jsou považovány za výsledek negociačního úsilí německé kancléřky Merkelové, které se údajně podařilo přimět ke kompromisu jak navrhující stranu (zvýšení celkové vyhrazené částky o 13 mld euro), tak francouzského prezidenta Chiraca.

Další sporné body Evropské rady

Dosažení shody na finanční perspektivě otevřelo automaticky také možnost shody na přijetí kandidatury Makedonie, kterou původně hodlala Francie zablokovat. Spornější otázku revize směrnice týkající se uplatňování snížené sazby DPH ovšem zástupci hlav států a vlád EU odložili na jednání EcoFin 24. ledna 2006.

Hodnocení

Shodu na nové finanční perspektivě lze hodnotit především jako politický úspěch, k němuž byli leaderi členských zemí EU de facto tlačeni stálými poukazy na to, že nemožnost dosáhnout shody demonstruje existující krizi EU-25. Hodnotíme-li celkově parametry nového návrhu z hlediska ČR, lze konstatovat, že značné ústupky musel učinit právě navrhovatel nové podoby finanční perspektivy,

britský premiér Blair, který ze strany své země obětoval nejen zmíněnou částku rabatu, ale též původní nekompromisní postoj, s nímž požadoval fundamentální změnu financování evropských politik, zejména zemědělství, kde nadále zůstává zachován stávající systém financování tržních operací a přímých plateb. Výhod se dočkaly též některé starší členské země, obávající se, že v situaci úspornější varianty rozpočtu pro 25 (27) zemí budou ztrácet své nároky na čerpání ze strukturálních fondů. Např. pro Španělsko, které bude o nároky čerpání postupně přicházet, přineslo navýšení celkové částky o 13 mld. euro prostředky navíc na financování výzkumu a rozvoje, podobně byly navýšeny částky určené pro rozvoj venkova pro EU-15 a částky pro financování tržních operací CAP (z prostředků ušetřených snížením britského rabatu). Novým členským zemím se podařilo získat záruku možnosti čerpat dohodnuté objemy financí ze strukturálních fondů (zde došlo k navýšení částek, které jsou k dispozici strukturálním fondům pro regionální rozvoj a Koheznímu fondu pro nejzaostalejší regiony), ČR se přitom bude muset nutně potýkat se skutečností, že tyto částky jsou vázány na projekty, na povinnost spolufinancovat do určité výše i na potřebu splnění různě přísných kritérií provázaných s výší HDP u žádajících regionů a zemí (např. kritéria pro čerpání prostředků z Kohezního fondu).

2.3 JUSTICE A VNITRO

Kauza „tajných věznic“ CIA

V oblasti justice a vnitra se dostala na pořad jednání prosincového plenárního zasedání EP kontroverzní a hojně medializovaná otázka údajných věznic CIA pro zadržování nebezpečných osob podezřelých z teroristické činnosti, které měla americká strana po několik let provozovat na území některých nových členských států EU.

Ustavení parlamentní vyšetřovací komise

Představitelé jednotlivých politických frakcí v rámci EP se shodli na vytvoření dočasné ad hoc komise, která má kauzu „tajných“ věznic CIA prověřit, v rámci návštěvy Evropy, kterou podnikla na počátku prosince americká ministryně zahraničí Riceová se očekávalo vysvětlení této kauzy na půdě evropských institucí též od ní. Na zřízení vyšetřovací komise se předběžně před zahájením jednání dohodli poslanci výboru pro občanská práva, spravedlnost a vnitra (LIBE) a výboru pro vnější vztahy (AFET), proti se postavil komisař pro oblast justice a vnitra Frattini, který po zveřejnění zpráv o údajné

existenci těchto táborů médií v USA varoval členské státy, které se ocitly v tomto podezření (především Polsko), že zatajování jejich existence by mohlo vést až k odnětí hlasovacích práv těmto státům v evropských institucích.

Hodnocení

Ve skutečnosti mají být ovšem „vyšetřovací“ pravomoci dočasné komise značně omezené, může pouze vznášet podněty, nemůže provádět jakákoli skutečná šetření dané kauzy, její existence tedy bude spíše symbolická. Celá kauza je maximálně citlivá i vzhledem k úloze, jakou v ní hrají USA a její představitelé, ministryně zahraničí Riceová na přelomu listopadu a prosince existenci těchto zařízení přímo nepotvrdila, avšak ani nevyvrátila, odmítla též sdělit, na území jakých států by se měly vyskytovat, pokud tomu tak bylo. Celý případ tedy obklopují dohady, na jedné straně se jedná o mediálně vděčné téma, na druhé straně i samotná EU zřejmě cítí potřebu případ příliš nerozvířovat (viz postoj komisaře Frattiniho). V rámci plenárního zasedání se očekává 15. prosince přijetí deklarace k danému problému.

2.4 ZEMĚDĚLSTVÍ

CAP a WTO

Největší část pozornosti v otázce společné zemědělské politiky EU a její budoucnosti na sebe strhávala v průběhu prosince 2005 úzká souvislost těchto otázek s projednáváním budoucnosti procesu liberalizace světového obchodu na půdě WTO.

Obsah jednání

Jednání v Dohá, de facto první jednací kolo, které se odehrávalo již na půdě organizace WTO (vznikla na základě dohod z Marakéše v roce 1996, jedním z jejích pilířů je Dohoda o clech a obchodu GATT, v tomto smluvním rámci probíhala všechna předchozí kola jednání o liberalizaci světového obchodu), měla vyvrcholit schůzkou hlav států a vlád více než 140 členských zemí této mezinárodní organizace v Hong Kongu. Jeden z nejcitlivějších problémů jednání, která měla za cíl zabývat se otázkou rozvoje států třetího světa, včetně těch nejchudších představuje problematika dokončení liberalizace světového obchodu se zemědělskými produkty.

Sporné body a postoje jednotlivých aktérů

Státy třetího světa v této otázce tlačí především na EU a USA, aby maximálně oslabily či zcela zrušily protekcionistický systém vývozních subvencí, které

umožňují jejich zemědělcům vyvážet na světové trhy zemědělské produkty za cenu mnohonásobně sníženou, nežli je jejich cena např. v rámci EU, a diskriminační systém vysokých dovozních cel na zemědělskou produkci z třetích zemí. Komisař pro vnější obchodní vztahy Mandelson přicházel do Hong Kongu s nabídkou 70% snížení vývozních subvencí a průměrným snížením dovozních cel, které se podle citlivosti dané komodity pohybují v rozmezí 30% - 60% dovozní přírážky ke světové ceně dané komodity, o 46,5%. Země třetího světa považují tuto nabídku ze strany EU za nedostatečnou, a to zejména pokud jde o dovozní cla, která považují za nejvýznamnější diskriminační překážku volného přístupu svých produktů na evropské trhy. Podobně jim vadí skutečnost, že EU stále řadu zemědělských produktů zařazuje do tzv. „citlivé kategorie“, kde trvá na vyšších dovozních clech (cukr, banány, bavlna).

Skupina států třetího světa nehomogenním tábor

Státy třetího světa nelze vnímat jako zcela homogenní skupinu, jsou mezi nimi země bojující v současnosti na jedné straně o prvořadá místa na světových trzích nejen se zemědělskými výrobky (Čína, Indie, Brazílie) a současně odmítající zcela otevřít své trhy s průmyslovými výrobky či např. bankovními službami konkurenci z vyspělého světa. Stejně tak blokují otázku ochrany práv duševního vlastnictví, kterou EU a USA též chtějí v rámci jednání WTO řešit. Druhou výraznou skupinu tzv. „třetích zemí“ tvoří státy Afriky, Karibiku a Pacifiku, s nimiž EU udržuje již od 70. let na základě mnoha smluvních dohod (série dohod z Youné a z Lomé) preferenční vztahy, které jim umožňují dovážet svoji produkci do EU za snížená cla, se současným otevřením jejich trhů pro průmyslové výrobky z EU. Tyto státy, jejichž zemědělský obchod se do značné míry podílí na protekcionistickém systému EU (vztahovaly se na ně např. možnosti využívání cenové deformace a bezcelního obchodu v rámci obchodu s cukrem), nemají tak velký zájem na úplné cenové, celní i množstevní liberalizaci zemědělského obchodu EU, jak vyjádřily i v kritických reakcích např. na reformu cukerního pořádku přijatou nakonec po dlouhém jednání v Radě v listopadu 2005, nebo v rámci protestů adresovaných komisaři Mandelsonovi vzhledem k jeho návrhům prosazovaným nyní na půdě WTO. Poslední skupinu „třetích zemí“ tvoří nejchudší státy třetího světa (tzv. LDC's = least developed countries), které netěží z výhod preferenčních vztahů s EU, EU se pouze v posledních desetiletích snaží tyto země zvýhodnit nějakým způsobem ve vzájemných obchodních vztazích (např. program „vše kromě zbraní“ založený na bezcelním obchodu s průmyslovými výrobky

krom produktů zbrojařského průmyslu). Tyto státy volají po zintenzivnění obchodu s EU a pádu celních překážek, které tomu brání, vzhledem k tomu, že největší část jejich HDP je vytvářena v zemědělském sektoru, mají zájem především na tom, aby EU zrušila bariéry, které klade těmto zemím v oblasti obchodu s tzv. „citlivými“ zemědělskými produkty.

Průběh summitu v Hong Kongu

Jednání v Hong Kongu provázela, jak je již v případě summitů WTO zvykem, četné demonstrace, očekávání případné shody na klíčových bodech však nebyla příliš optimistická. EU podmiňuje své zásahy do přetrvávajících preferenčních rysů CAP také ústupkem ze strany USA, od nichž jsou též požadována masivní krácení podpor domácích zemědělců. Podobně sporná je otázka dokončení liberalizace obchodu s průmyslovými výrobky a službami, kterou „třetí země“ berou do určité míry jako své rukojmí při vyjednávání s EU a USA o podmínkách zemědělského obchodu.

Jednání mající vyústit v dohodu o podpoře nejchudších zemí třetího světa se tak již během prvních dnů (měla trvat od 13. prosince do 19. prosince) převážně proměnila ve spor EU, USA a některých progresivních států třetího světa (Čína, Brazílie), jejichž ekonomický potenciál jim již nyní umožňuje držet partnery z řad nejvyspělejších států do určité míry „v šachu“.

Komisař Mandelson se přitom pokouší kontrovat americkým obviněním vznášeným vůči neliberální podstatě CAP poukazem na to, že potravinová pomoc uplatňovaná ze strany USA vůči nejchudším zemím třetího světa, provozovaná v rámci světového potravinového programu, podporovaného ze strany OSN, představuje ve skutečnosti potravinový dumping vytvářený na podporu americké zemědělské produkce. Jednotliví klíčoví činitelé summitu se tak do značné míry navzájem obviňují ze snahy „sabotovat“ hlavní cíl jednání v Hong Kongu, kterým měla být dlouhodobá a především systémová pomoc rozvoji zemí třetího světa a odbourání zbývajících bariér v oblasti liberalizace světového obchodu.

Hongkongská jednání a problémy CAP

Uvnitř EU se nejkritičtěji k reformním postojům komisaře Mandelsona vyjadřují zástupci tradičních zemědělských zemí (Francie, ale nyní již nově i Polsko) a zemědělská lobby (COPA-COGECA, ale též např. organizace sdružující na evropské úrovni mladé farmáře, tedy všichni ti, jichž se dotkne ukončení umělých podpor v oblasti evropského zemědělství a posílení konkurence z vnějšího prostředí). Z hlediska nových členských států je důležitá především snaha o to, aby tlak WTO nevedl EU a její

starší členy k diskriminaci nových členů ve snaze zachovat maximum protekcionistických výhod v rámci EU-15 (směřuje k tomu politika redukováné výplaty přímých plateb, opatření nové finanční perspektivy včetně politiky financování rozvoje venkova, stejně jako již existující či připravované úpravy v tržních režimech dosud nereformovaných komodit – cukr, ovoce a zelenina, víno).

Pozice EU na jednání v Hong Kongu z hlediska ČR
 ČR vstoupila do EU ve zvláštní pozici státu, který náležel navzdory malé rozloze a relativně malému počtu lidí zaměstnaných v sektoru zemědělství (méně než 5%) k velkým zemědělským producentům (v řadě komodit jsme zaujímali či zaujímáme 2. místo po novém zemědělském „gigantu“ – Polsku – produkce cukru, olejin). Bylo to způsobeno na jedné straně vysokou efektivitou českého zemědělství, na druhé straně též podporami, které však před vstupem do EU pocházely z domácích zdrojů. Vstup do EU postavil ČR do vnitřní „konkurence“ v rámci trhu, na němž se pohybují producenti starších členských zemí, výrazně podporovaní prostřednictvím dotací z evropského rozpočtu, i tváří v tvář nové legislativě, která se pokoušela českou produkci uměle stavět do nekonkurenceschopné pozice (původní návrhy reformy cukerního pořádku). ČR v současnosti již i vlivem restrukturalizace zemědělského sektoru nepatří k masivním exportérům zemědělské produkce v rámci EU-25, jakým je např. Polsko (v oblasti ovoce a zeleniny či živočišné výroby), Mandelsonovy snahy o omezení vývozních subvencí se tedy až na některé sektory (drůbež, živočišná výroba, obilniny v případě přebytků) českého zemědělství příliš nedotknou, jde především o to, aby se ČR postupně nestala importérem zemědělské produkce, v níž řadu desetiletí prokazuje soběstačnost (nejen ze třetích zemí v důsledku usnadněného přístupu jejich produktů na evropský i český trh, ale i ze zemí EU-15 v důsledku legislativních i dotačních omezení).

Výsledky summitu v Hong Kongu

Podobně jako jednání Evropské rady o finanční perspektivě, také summit WTO v Hong Kongu dospěl navzdory velmi nervózní atmosféře, která ho provázela, ke kompromisnímu řešení v podobě návrhu deklarace, jež má v dubnu 2006 uzavřít celé kolo jednání v Dohá.

Výsledek, který zavazuje vyspělé země k postupnému úplnému zrušení vývozních subvencí, jež neférově zvýhodňují jejich zemědělské výrobky na světových trzích, lze hodnotit nesporně pozitivně, i když ponechává v řadě bodů otazníky, které by měly být předmětem pozdějších jednání v roce 2006. Summit v Hong Kongu tedy za celým jednáním kolem ještě definitivní tečku neučinil, podstatné však je, že došlo ke konsensu v oblasti nejcitlivějších bodů, u nichž před summitem panovala na straně komentátorů skepse.

EU se zavázala k úplnému zrušení vývozních subvencí do roku 2013 a k jejich „podstatné redukci“ do roku 2010 (USA původně tlačily na jejich úplné zrušení již k tomuto datu). V rámci rozvojové pomoci, která měla představovat vedle zemědělství jeden z klíčových bodů celého jednacího kola, bylo dosaženo shody na masivním navýšení technické pomoci 50 nejméně vyspělým státům, v jejich případě má také dojít k úplnému zrušení dovozních cel na jejich produkty exportované do vyspělých zemí.

Úplné dohody nebylo dosaženo v oblasti bavlny (problém podpory amerických producentů bavlny na úkor zemědělců z nejchudších zemí, cesta ke snížení podpory již ale byla otevřena a další pokračování se očekává během následujících dílčích negociací v roce 2006).

III. PŘEHLED KLÍČOVÝCH HLASOVÁNÍ EP A HLASOVÁNÍ SKUPINY ODS V EP¹**Plenární zasedání ve dnech 15. – 17. listopadu**

Projednávaný návrh	Datum hlasování pléna	Výsledek hlasování						Poznámky
		Pro		Proti		Zdrželi se hlasování		
		Celkem	ODS v EP	Celkem	ODS v EP	Celkem	ODS v EP	
Daulova zpráva týkající se organizace společného trhu s chmelem (A6-0299/2005) - závěrečná rezoluce ke zprávě	15. listopadu 2005	600	7	20	0	14	1	1 posl. ODS nepřítomen
Zpráva De Veyracové týkající se informování cestujících o totožnosti provozujícího leteckého dopravce (A6-0310/2005) - závěrečná rezoluce ke zprávě	16. listopadu 2005	577	2	16	0	31	6	1 posl. ODS nepřítomen
Wijkmanova zpráva týkající se globální změny klimatu (A6-0312/2005) - závěrečná rezoluce ke zprávě	16. listopadu 2005	450	0	66	5	143	3	1 posl. ODS nepřítomen
Sacconiho zpráva týkající se Evropské agentury pro chemikálie (REACH) (A6-0315/2005) - závěrečná rezoluce ke zprávě	17. listopadu 2005	398	0	148	8	36	0	1 posl. ODS nepřítomen
Wuermelingova zpráva týkající se veřejných zakázek v oblasti obrany (A6-0288/2005) - závěrečná rezoluce ke zprávě	17. listopadu 2005	392	0	77	7	7	0	2 posl. ODS nepřítomni

¹ Přehled obsahuje pouze ta hlasování, při nichž poslanci hlasovali na vyžádání po jménech.

Plenární zasedání ve dnech 30. listopadu - 1. prosince

Projednávaný návrh	Datum hlasování pléna	Výsledek hlasování						Poznámky
		Pro		Proti		Zdrželi se hlasování		
		Celkem	ODS v EP	Celkem	ODS v EP	Celkem	ODS v EP	
Van Heckeova zpráva týkající se patentů farmaceutických výrobků na vývoz do zemí s problémy v oblasti veřejného zdraví (A6-0242/2005) - závěrečná rezoluce ke zprávě	1. prosince 2005	543	8	21	0	35	0	1 posl. ODS nepřítomen
Zpráva Kratsa-Tsagaropoulouové týkající se uplatňování evropských pravidel hospodářské soutěže v oblasti námořní dopravy(A6-314/2005) - závěrečná rezoluce ke zprávě	1. prosince 2005	408	0	139	0	62	9	

Plenární zasedání ve dnech 12.-15. prosince²

Projednávaný návrh	Datum hlasování pléna	Výsledek hlasování						Poznámky
		Pro		Proti		Zdrželi se hlasování		
		Celkem	ODS v EP	Celkem	ODS v EP	Celkem	ODS v EP	
Zpráva Berèsové týkající se dočasného omezení dovozu piva do Finska (A6-0322/2005) - závěrečná rezoluce ke zprávě	13. prosince 2005	484	5	15	0	14	0	4 posl. ODS nepřítomni
Zpráva Fourtuoové týkající se zákona o řízení stavební činnosti (A6-0382/2005) - závěrečná rezoluce ke zprávě	13. prosince 2005	550	8	45	0	25	0	1 posl. ODS nepřítomen
Bersaniho zpráva týkající se daňové povinností podniků (konsolidovaného daňového základu pro daň z příjmu společností) (A6-0386/2005) - závěrečná rezoluce ke zprávě	13. prosince 2005	392	0	121	8	89	0	1 posl. ODS nepřítomen
Alvarova zpráva týkající se uchování údajů zpracovávaných v souvislosti s poskytováním veřejných elektronických komunikačních služeb (A6-0365/2005) - závěrečná rezoluce ke zprávě	14. prosince 2005	378	2	197	6	30	0	1 posl. ODS nepřítomen

² Plenární zasedání vzhledem k finalizaci monitoringu sledováno pouze do 14. prosince včetně.

IV. SLOVNÍČEK

Dohodovací řízení

Také smírčí řízení. Fáze spolurozhodovací procedury, kterou Rada a EP zahajují v případě, že při projednávání návrhu legislativy nedospěly ke vzájemné shodě. Dohodovacího řízení se účastní zástupci obou institucí. Jejich případný kompromis musí odsouhlasit Rada i EP.

Druhý pilíř

Agenda společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Iniciátorem aktivit jsou vedle Komise i členské státy, Rada zpravidla rozhoduje jednomyslně, EP je konzultován.

Komitologie

Souborné označení pro výbory, jimiž si Rada udržuje kontrolu nad Komisí ve věci pravomocí, které na ni delegovala.

Komunitární preference

Jeden ze základních principů společné zemědělské politiky EU. Podle této zásady mají členské státy spotřebovat primárně zemědělskou produkci z EU.

Nařízení

Jeden ze dvou typů norem, které jsou v EU přijímány nejčastěji. Nařízení jsou přímo účinná a přímo použitelná a po svém přijetí se stávají součástí práva členských států EU.

První pilíř

Agenda jednotného trhu EU a aktivity (politiky), které na ni navazují. (Vše, co nespadá do druhého nebo třetího pilíře.) Komise má v prvním pilíři exkluzivní právo legislativní iniciativy, Rada rozhoduje kvalifikovanou většinou, EP spolurozhoduje.

Směrnice

Jeden ze dvou typů norem, které jsou v EU přijímány nejčastěji. Směrnice jsou zpravidla závazné jen co do výsledku a vyžadují přijetí národního prováděcího předpisu.

Spolurozhodování

Nejpoužívanější legislativní procedura v EU. Při spolurozhodování se na přijímání norem podílí rovným dílem Rada i EP.

Subsidiarita

Jeden ze základních principů EU. Podle principu subsidiarity se mají nezbytná rozhodnutí a normy přijímat na té úrovni, která je pro to nejvhodnější.

Třetí pilíř

Agenda spolupráce v oblasti justice a vnitra. Iniciátorem aktivit jsou vedle Komise i členské státy, Rada zpravidla rozhoduje jednomyslně, EP je konzultován.

V. SCHÉMA SPOLUROZHODOVACÍ PROCEDURY

